

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
FİNANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**KREDİ ANALİZLERİNDE AKTARMA-ARINDIRMA
İŞLEMLERİ**

Elif GÜNEŞ

**Danışman
Prof. Dr. Erhan DEMİRELİ**

İZMİR - 2019

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Elif Güneş
Öğrenci No : 2016800514
Tez Başlığı : Kredi Analizlerinde Aktarma-Arındırma İşlemleri

Savunma Tarihi : 18/07/2019
Danışmanı : Prof.Dr.Erhan DEMİRELİ

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>
Prof.Dr.Erhan DEMİRELİ	-Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Sevinç Güler ÖZÇALIK	-Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Emre GÜLER	- İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

İmza

Elif Güneş tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği () / oy çokluğu (X) ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Metin ARIKAN
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum Kredi Analizlerinde Aktarma-Arındırma İşlemleri adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğunu ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../...

Elif GÜNEŞ

İmza

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Kredi Analizlerinde Aktarma-Arındırma İşlemleri
Elif GÜNEŞ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
Finans Programı

Kredi talebinde bulunan firmalar genellikle kredibilitelerini artırmak ve finansal açıdan kendilerini daha güçlü gösterebilmek adına mali verilerinde birtakım değişiklikler yaparlar. Makyajlama da dediğimiz bu değişikliklerin tespiti ve düzeltilmesi kredi veren kuruluşlar açısından son derece önemlidir.

Bankalar ve kredi veren diğer finansal kuruluşlar için kredilendirme süreci batık kredi riskini minimum düzeye indirmek açısından büyük önem arz etmektedir. Bankalar kredilendirilecek firmanın likidite ve kaynak yapısını doğru tespit edebilmek, rasyolarını ve kredi ihtiyacını doğru hesaplayabilmek isterler. Bunun içinde firmanın mali verileri üzerinde çeşitli aktarma arındırma işlemleri yaparak bilançonun en yalın ve ihtiyatlı haline ulaşmaya çalışırlar.

Çalışmanın temel amacı, kredi talebinde bulunan işletmelerin mali verilerinin en saf haline getirilmesi ve gerekli aktarma arındırma işlemleri yapılarak kredi ödeme kabiliyetinin doğru ölçülmesini sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Analiz, Aktarma Arındırma İşlemleri, Bankalarda Kredilendirme Süreci

ABSTRACT
Master's Thesis
Transfer and Purification Process in the Commercial Loans
Elif GÜNEŞ

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Business Administration
Finance Program

Companies that demand credit generally make some changes in their financial data in order to increase their credibility and to show themselves more financially. It is crucial for lending institutions to determine and correct these changes that we call the make-up.

The credit process for banks and other lending institutions is of great importance in order to minimize the credit risk. The banks want to be able to determine the liquidity and resource structure of the firm and to be able to calculate the ratios and the loan need accurately. In this, the company's financial data on the various data transfer operations to achieve the most lean and prudent of the balance sheet.

The main objective of the study is to make the financial data of the firms the most pure and to provide the correct measurement of the loan payment capability by performing the necessary purge purification procedures.

Keywords: Financial Analysis, Transfer and Purification Process on Financial Statements, Credit Process in Banks

KREDİ ANALİZLERİNDE AKTARMA-ARINDIRMA İŞLEMLERİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKALARDA KREDİLENDİRME SÜRECİ VE FİNANSAL ANALİZ

1.1. BANKALARDA KREDİLENDİRME SÜRECİ	2
1.1.1. Şube Tarafı	2
1.1.2. İstihbarat Tarafı	3
1.1.3. Finansal Analiz Tarafı	4
1.1.4 Tahsis Tarafı	5
1.2. ANALİZ SİSTEMLERİ	6
1.2.1. Kalitatif Analiz	6
1.2.2. Kantitatif Analiz	7
1.3. KREDİ KULLANDIRIMI	7
1.4. KREDİ RİSK İZLEME	8
1.5. BANKALAR İÇİN FİNANSAL ANALİZİN ÖNEMİ	9
1.6. KONSOLİDE MALİ TABLOLARIN OLUŞTURULMASI	10

İKİNCİ BÖLÜM
BİLANÇOLARDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ

2.1. AKTİF HESAPLARDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ	12
2.2. PASİF HESAPLARDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ	31
2.3. GELİR TABLOSU HESAPLARINDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KREDİ TALEBİNDE BULUNAN BİR İŞLETMENİN FİNANSAL
TABLolarında YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİNE YÖNELİK
BİR UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖRNEKLEMİ	45
3.2. TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜ	45
3.3. FİRMANIN AKTARMA ARINDIRMA ÖNCESİ MALİ VERİLERİ	47
3.4. YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ	51
3.5. FİRMANIN AKTARMA-ARINDIRMA SONRASI MALİ VERİLERİ	57
3.6. FİRMANIN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ SONRASI FİNANSAL ANALİZ YORUMU	61
SONUÇ	64
KAYNAKÇA	66

KISALTMALAR

ATS	Alacak Tahsil Süresi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BÖS	Borç Ödeme Süresi
DBS	Doğrudan Borçlanma Sistemi
EBİTDA	Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar
KDV	Katma Değer Vergisi
KKB	Kredi Kayıt Bürosu
KVB	Kurumlar Vergisi Beyannamesi
MEMZUÇ	Birleştirilmiş Risk Kayıtları
NİS	Net İşletme Sermayesi
SDS	Stok Devir Süresi
SMM	Satılan Mamuller Maliyeti
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TTSG	Türk Ticaret Sicil Gazetesi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi	
Bilanço Aktifleri	s.47
Tablo 2: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi	
Bilanço Pasifleri	s.48
Tablo 3: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi	
Gelir Tablosu	s.49
Tablo 4: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi	
Rasyoları	s.50
Tablo 5: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası	
Bilanço Aktifleri	s.57
Tablo 6: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası	
Bilanço Pasifleri	s.58
Tablo 7: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası	
Gelir Tablosu	s.59
Tablo 8: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası	
Rasyoları	s.60

GİRİŞ

Bankaların temel işlevlerinden biri olan kredi işlemleri, aynı zamanda önemli risk unsurları teşkil eden işlemlerdendir. Kredilendirme sürecinin en önemli hususu kredinin geri ödenebileceğinin tespitinin iyi yapılmasıdır. Bankalar kredilerin geri ödenmemesinden doğabilecek zararların en az düzeyde tutulmasını amaçlayarak kendilerini korumaktadır. Bu nedenle kredinin risk derecesinin belirlenmesi bankaların varlıklarını sürdürebilmeleri için büyük önem arz etmektedir.

Kredi analizlerinin temel amacı, kredi talebinde bulunan firmaların kredi sözleşmesine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesinin olup olmadığını saptayabilmektir. Böylece, bankalar ve kredi veren finansal kurumlar kredi riskini azaltmakta ve batık kredi oranlarını en aza indirmektedir. Kredi analizinin bir diğer amacı ise firmanın finansman gereksinimine uygun türde, tutarda ve vadede kredi verilmesini sağlamaktır.

Firmalar çeşitli nedenlerle mali tablolarını makyajlama gereği duyarlar. Özellikle kredi talebinde bulunan işletmelerin finansal tabloları daha güçlü hale getirilerek banka ve kredi veren finansal kurumlara sunulmaktadır. Finansal analistin ilk amacı makyajlanmış finansal verileri tespit etmek ve mali tabloları saf haline getirmektir. Bunun için de aktarma arındırma işlemleri denilen birtakım işlemler uygulanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı kredi taleplerinin doğru değerlendirilmesi için kullanılan firmaların finansal tabloları üzerinde uygulanan ve tabloların makyajdan arındırılmasını sağlayan aktarma arındırma işlemlerini araştırmaktır.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, bankalarda kredilendirme sürecinin nasıl işlediği açıklanmaya çalışılmıştır. Kredilendirme sürecinde firmanın istihbaratı, mali verilerinin eksiksiz temin edilmesi ve finansal analizin önemi anlatılmıştır.

İkinci bölümde, kredi talebinde bulunan bir firmanın mali verilerinde yapılan düzeltme işlemlerinden bahsedilmiştir. Firmaların mali tablolarında yapılan incelemeler sonucunda gerçekleştirilen aktarma arındırma işlemleri hesap bazında detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, kredi başvurusunda bulunan hipotetik bir tekstil firmasının mali verileri üzerinde uygulama yapılmış ve gerekli aktarma arındırma işlemleri gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKALARDA KREDİLENDİRME SÜRECİ VE FİNANSAL ANALİZ

1.1. BANKALARDA KREDİLENDİRME SÜRECİ

Bankalarda kredilendirme süreci, müşteri olarak adlandırılan, kredilendirmek istenen firma ile ilk irtibata geçilmesiyle başlayan ve kredinin anapara, faiz, komisyon gibi ek ödemelerinin yapılarak teminatların serbest bırakılması ve müşteri ile ilişkinin tasfiye edilmesiyle sona eren bir süreci ve bu süreç içinde yapılan tüm işlemleri kapsamaktadır (Şakar, 2002: 63).

Kredi süreci müşterinin şubeye başvurusu ya da şube satış ekiplerinin müşteri ziyareti ile başlayıp kredinin olumlu ya da olumsuz sonuçlanıncaya kadar geçirilen süreci kapsamaktadır.

Kredilendirme süreci birbiri ile bağlantılı şu aşamalardan oluşur; (Altuğ, 2000: 29)

- Kredi başvurusu,
- Kredi değerlemesi,
- Kredinin yapılandırılması,
- İç Denetim ve kredinin izlenmesi,
- Geri ödeme gücü

1.1.1. Şube Tarafı

Şubeye gelen ticari ve kurumsal kredi talepleri şube satış ekipleri tarafından incelenmekte ve talep edilen kredinin türü, vadesi, ne amaçla talep edildiği, kredinin hangi kaynaklar ile geri ödeneceği ve verilecek teminatlar sorgulanmaktadır. Firmalar genellikle geçici işletme sermayesini sağlamak ya da duran varlık finansmanları için talepte bulunmaktadır. Kredilendirme sürecinde şube satış ekiplerinin başlıca görevleri aşağıdaki gibidir:

- Müşterinin ziyaret edilmesi,
- Gerekli olan bilgi/belgelerin temin edilmesi ve kontrolü,
- Müşteriye ait kalitatif bilgilerin toplanması/revize edilmesi,
- Müşterinin mali verilerinin toplanması ve sisteme girilmesi,
- Sistemde kredi teklif açılışının yapılması ve müşteri için istenen limit, teminat ve koşul girişlerinin yapılması

Şube satış ekiplerince kredi sürecine başlarken firmadan temin edilmesi gereken belgeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Şirket ana sözleşmesi,
- Şirketi temsile yetkili kişileri gösteren imza sirküleri,
- Vergi Levhası,
- Şirket ortaklarının kimlik belgeleri,
- Şirketin kuruluşunu ve diğer değişikliklerin resmi olarak ibraz edildiği Ticaret Sicil Gazete ekleri,
- Ticaret Odası Sicil Kaydı

1.1.2. İstihbarat Tarafı

Firmalardan yeterli ölçüde bilgi alan şube satış ekipleri kredi taleplerini genel müdürlük ekiplerine iletmektedir. Genel müdürlük tarafında ise öncelikle istihbarat ekipleri firmanın istihbarat raporunu hazırlamaktadır. İstihbarat raporunda firmanın ticari kimliği, diğer bankalardaki limit ve riskleri, finansal kurumlardaki borçlarının zamanında ödenip/ödenmediği, faaliyet konusu ve firmanın geçmişi, piyasadaki imajı ve bilinirliği gibi hususlar belirtilmektedir. İstihbarat ekipleri kredi başvurusunda bulunan firmalar ile ilgili bilgileri tedarikçileri ve müşterilerinden, diğer bankalardan, ticaret sicil kayıtlarından öğrenebilmektedir. Ayrıca, Sanayi ve Ticaret Odaları, meslek kuruluşları, Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi, Kredi Kayıt Bürosu, Türk Ticaret Sicili Gazetesi ve Merkez Bankası'ndan da bilgi alabilmektedirler. İstihbarat raporunda firmalar ile ilgili aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

- Firmanın ticaret unvanı
- Kuruluş tarihi ve yeri
- Faaliyet konusu
- Moralite bilgileri
- Firmanın ortakları ve ortaklık payları
- Ortakların yaş/egitim ve sektör deneyimleri
- Tespit edilen grup firmaları

1.1.3. Finansal Analiz Tarafı

Sürecin devamında ise kredi talepleri Finansal Analiz departmanına gelerek firmaların finansal yapıları incelenmektedir. Finansal analizin ilk adımı gerekli görülen ve BDDK tarafından zorunlu kılınmış birtakım evrakların firmadan temin edilmesidir. Bu evraklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Firmanın son üç dönemine ait finansal tabloları,
- Kurumlar Vergisi Beyannameleri (ara dönem için ise Geçici Vergi Beyannamesi),
- Tahakkuk fişleri,
- Bulunmakta ise denetim raporları

Tüm evrakların eksiksiz olarak temininden sonra analiz süreci başlamaktadır.

Firmaların mali tabloları, bilerek ya da bilmeyerek mali analizden uzak şekilde sunulmaktadır. İşletmelerden alınan bilanço, farklı nedenlerle açık ve doğru olarak düzenlenmemekte ve bu sebeple yapılan inceleme sonucunda birtakım rakamların bilanço kalemleri arasında aktarılması, eklenmesi veya düşülmesi gerekmektedir. Firmayı olduğundan daha güçlü gösteren ve finansal analisti yanlış yönlendiren düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır: (Özerol, 2002: 82)

- Aktiflerin yüksek gösterilmesi,
- Borçların düşük gösterilmesi,
- Duran varlıkların cari varlıklar olarak gösterilmesi,
- Sermayenin yüksek gösterilmesi,
- Borçların olduğundan uzun vadeli gösterilmesi,
- Satışların yüksek gösterilmesi,
- Karlılığın yüksek gösterilmesi

Firmalar çeşitli nedenlerle mali tablolarını makyajlama gereği duyarlar. Finansal analistin ilk amacı makyajlanmış finansal verileri tespit etmek ve mali tabloları saf haline getirmektir. Bunun için de Aktarma-Arındırma işlemleri denilen birtakım işlemler uygulanmaktadır. Finansal analist tarafından yapılan Aktarma-Arındırma işlemlerini bir sonraki bölümde detaylı olarak inceleyeceğiz.

Finansal analiz aşaması sonunda analiz uzmanının dikkat etmesi gereken unsurlar aşağıda sıralanmıştır:

- Firma tedarikçilerine bağımlı mı?
- Firma ne ölçüde kur riskine maruz?

- Grup firmaları arasında nakit akışı var mı, izlenebilir düzeyde mi?
- Denetim raporu bulunmakta ise olumsuz görüş var mı?
- Firmanın banka dışı faktöring kuruluşları ile ilişkisi var mı?

1.1.4 Tahsis Tarafı

Ön incelemesi, istihbarat süreci ve finansal analizi tamamlanan firmaların kredilendirme sürecindeki bir sonraki aşaması olan tahsis süreci başlamaktadır. Tahsis ekipleri firmanın istihbarat raporunu, finansal analiz raporunu, teminatlarını, kredi teklif formunu inceleyerek karar verme yetkisine sahip birimdir. Tahsis ekiplerince incelenen kredi talepleri kredi komitesinde değerlendirilmekte ve olumlu/olumsuz olarak karara bağlanmaktadır.

Tahsis ekipleri kredi taleplerini değerlendirirken birçok unsuru göz önünde bulundurmalıdır. Firmanın faaliyet gösterdiği sektörde bu unsurlardan biridir ve sektör bilgisi tahsis uzmanı için büyük önem arz etmektedir.

İşletmenin içinde faaliyet gösterdiği sektörün kredi kararının verilmesinde etkileyici rolü bulunmakta olup, bazı durumlarda bankalar belirli sektörler yüksek risk derecesi taşıdıklarından kredi vermezler. Rekabetin çok yoğun, kar marjlarının düşük, talep esnekliğinin fazla, piyasanın doymuş olduğu sektörler yüksek riskli sektörler olarak tanımlanmaktadır. Buna karşın kar marjı yüksek, istikrarlı, rekabete karşı korunmuş, garantili pazarlara sahip olan ve ekonomik hayattaki dalgalanmalara karşı duyarlılığı az olan sektörler daha az riskli sektörler olarak değerlendirilir (Seval, 1990: 128).

Kredinin teminatı ve teminatın özel koşulları da bir diğer önemli husustur. Teminat gösterilen varlığın kefilleri, vadesi, kefillerin mal varlığı, ipoteğin derecesi, ekspertiz tutarı tahsis aşamasında incelenmesi gereken unsurlardandır.

Tahsis ekiplerince firmada dikkat edilmesi gereken unsurlar aşağıda sıralanmıştır:

- Firma kurumsal mı yoksa aile şirketi statüsünde mi?
- Firma yönetiminde tek kişiye bağımlı mı yoksa devam ettirecek jenerasyon var mı?
- Yönetici kadrosunun yetkinliği ne düzeyde?
- Firma hakkında devam etmekte olan yasal bir süreç mevcut mu?

- Firmanın faaliyet gösterdiği sektörün durumu nedir?
- Firmanın faaliyet gösterdiği sektördeki konumu nedir?
- Makroekonomik risklere karşı duyarlılığı nedir?

Kredi talebi tüm bu süreçlerden geçerek olumlu olarak sonuçlandıysa kredi kullandırım aşaması başlamaktadır.

Bankalarda kredi onay süreci ile ilgili son ve belki de en mühim adım “Kredi Kullandırım Koşulları”dır. Söz konusu kullandırım koşulları ağırlıklı olarak, onaylanan kredinin tahsis amacına uygun şekilde kullandırılması ve kredilerin teminatlandırılmasına ilişkin konular üzerinde durmaktadır. Kredilerin tahsis amacına uygun kullandırılması, hem kredi müşterisinin yazılı talebinde beyan ettiği ve hem de banka tarafından yapılan değerlendirmeler sonucu uygun görülen finansman amacı doğrultusunda kullandırılmasıdır. Örneğin, ihracatın sevk sonrası finansmanı ile tahsis edilen ve yükleme evraklarına dayalı olarak kullandırılması öngörülen bir kredi, lehtarına ihracatın sevk öncesi finansmanı, yurtiçi ticari faaliyetlerin finansmanı gibi tahsis amacına aykırı bir ticari faaliyetin finansmanında kullandırılmamalıdır (Vurucu ve Arı, 2017: 381).

1.2. ANALİZ SİSTEMLERİ

Kredilendirme analizleri kalitatif ve kantitatif olmak üzere iki ana başlık altında toplanmakta olup, firmanın niteliksel ve niceliksel bilgileri ile analiz edilmektedir. Şube satış ve istihbarat ekiplerince toplanan kalitatif bilgiler ile finansal analiz ekiplerince yapılan finansal analiz bu sürecin tamamını oluşturmaktadır.

1.2.1. Kalitatif Analiz

Etkin ve doğru kararların alınmasında bir diğer temel husus ise, kredi talebinde bulunan işletmelerin kredilendirme prensipleri olarak adlandırılan temel unsurları taşıyıp taşımadıklarının objektif olarak değerlendirilmesidir. Literatürde 5C kuralı olarak bilinen kredilendirme prensipleri; karakter (character), kapasite (capacity), teminat (collateral), kapital (capital), koşullar (conditions) şeklinde yer almaktadır (Altuğ, 2000: 31).

Karakter, firmanın ticari geçmişi, moralitesi, yükümlülüklerine karşı duyarlılığı ve ödeme alışkanlığı gibi tüm öznel faktörleri kapsayan geniş bir kavramdır. Kapasite, firmanın kullanmak istediği krediyi geri ödeme yetenekleri, gelir yaratma

güçleri ile gelirlerinin istikrarı ile ilgilidir. Kapital, firmanın özsermaye tutarı, firma sahipleri tarafından konulan kapital payları ile geçmiş dönemlerde yaratılarak firma bünyesine bırakılan karlar toplamından oluşmaktadır. Teminat, banka tarafından borçlusundan alınan karşı güvence, kefalet şeklindeki şahsi güvence olabileceği gibi gayrimenkul ipoteği ya da menkul rehni şeklinde maddi güvence olabilmektedir. Koşullar faktörü ise, küresel ekonomi ve ülke ekonomisinin yanı sıra firmanın faaliyet gösterdiği sektörün konjoktürel durumunu kapsamaktadır (Vurucu ve Arı, 2017: 343).

1.2.2. Kantitatif Analiz

Kantitatif analiz firmanın mali verileri ile yapılmakta olup sayısal verilere dayanmaktadır. Bankalarda finansal analiz ya da mali tahlil olarak geçen bu analiz için firmanın son üç dönem mali tablolarının temin edilmesi ve incelenmesi gerekmektedir.

Mali tablolar analizi, bir işletmenin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişmesini değerlendirebilmek, gelişme yönlerini saptayabilmek ve o işletme ile ilgili geleceğe dönük tahminlerde bulunabilmek için, mali tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin ve bunların zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesi işlemidir (Akgüç, 1995: 1).

Finansal analiz aşamasında analizi yapılacak firmanın geçmiş dönemlerdeki performansı ve geleceğe yönelik tahminleri değerlendirilerek finansal açıdan kredi değerliliği ölçülmektedir. Bu tür bir analiz firma için gerekli olan finansman türünün ve geri ödeme kaynaklarının belirlenmesini sağlar (Seval, 1990: 118).

1.3. KREDİ KULLANDIRIMI

Kredi kararının uygulanması minimum düzeyde aşağıdakilerden oluşur: (YKB, 2017a: 41)

- Kredi ve teminat sözleşmelerinin taslaklarının hazırlanması
- Taahhütlerin ve şartların kontrolü
- Kredi ve teminatların kaydedilmesi
- Kredi limitinin borçluya sağlanması

Kredi onaylandıktan sonra kredi kararına uygun olarak satış ekipleri fiyat ve şartlar açısından teklifi kesinleştirir ve müşteriye bilgilendirir. Kredi ve teminat sözleşmelerinin hazırlanmasında hukuk bölümü tarafından tanımlanan standart sözleşme şablonları esas alınır. Farklı sözleşmelerin/idari olmayan ayarlamaların standart sözleşme şekline getirilmesinde hukuk bölümünün yardımı alınır.

Kredi kullandırımından önce, her bir kredi riski son kontrolden geçirilmeli ve kredi kullandırma aşamalarının tümü yazılı olarak belgelenmelidir. Kredi sözleşmeleri banka ve müşterileri arasındaki yasal ilişkiler açısından hayati öneme sahiptir. Dolayısıyla, kredi onayında belirtilen ön şartların kredi sözleşmesinde yer alması yasal olarak bağlayıcı olması açısından gereklidir.

1.4. KREDİ RİSK İZLEME

Kredi kullandırımından sonra verilen kredinin takibi bankalar için büyük önem arz etmektedir. Riskin önceden tespiti ve önüne geçilmesi kredilerin bankaya olan maliyetini önemli ölçüde azaltabilmektedir. Bu yüzden bankalar tahsis sürecinden sonra da kredi verdikleri firmaların risk değişimlerini izlemek durumundadır.

Aktif risk izleme aşağıda belirtilen izleme faaliyetlerinin düzenli ve periyodik bir şekilde yerine getirilmesi ile mümkündür; (YKB, 2017b: 60)

- Firma ziyaretleri ve firma faaliyetlerinin izlenmesi
- İstihbarat yapılması
- Sektörün izlenmesi
- Firmanın ve ortakların mal varlıklarının izlenmesi
- Teminatların izlenmesi
- Ara dönem finansal verilerin karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmesi
- Limit aşımının ve mevcut kredi limitlerinin doluluk oranının takibi
- Faiz ve komisyon tahsilatlarının izlenmesi
- Protesto, haciz, iflas, konkordato, icra takibi, karşılıksız çek, ihtiyati tedbir, iptal edilen teşvik belgeleri gibi takyidat kayıtlarının izlenmesi
- TCMB risk kayıtlarının takibi
- Basın haberlerinin ve firma/ortakların banka ile olan ilişkilerinin izlenmesi
- Kredili çalıştığı bankalar ile ilişkilerinin takibi

- Ekonomik gelişmelerin izlenmesi

Bankaların temel işlevlerinden biri olan kredi işlemleri, aynı zamanda önemli risk unsurları teşkil eden işlemlerdendir. Kredilendirme sürecinin en önemli hususu kredinin geri ödenebileceğinin tespitinin iyi yapılmasıdır. Bankalar kredilerin geri ödenmemesinden doğabilecek zararların en az düzeyde tutulmasını amaçlayarak kendilerini korumaktadır. Bu nedenle kredinin risk derecesinin belirlenmesi bankaların varlıklarını sürdürebilmeleri için büyük önem arz etmektedir. Firmaların kredilerini geri ödeyememelerinin başlıca nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Finansal analizin sağlıklı yapılamamasına bağlı olarak firmanın geleceğini iyi tahminleyememek,
 - Doğal afetler ya da yıkımlar,
 - Firmanın itibarının zedelenmesi,
 - Firmanın mal ve hizmetlerine yönelik talebin azalması,
 - Mevsimsel hareketlerin doğurduğu zorluklar,
 - Yasal değişimler,
 - Genel ekonomik koşullardaki değişimler

1.5. BANKALAR İÇİN FİNANSAL ANALİZİN ÖNEMİ

Kredi analizlerinin asıl amacı, kredi talep eden tarafın kredi sözleşmesine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesinin olup olmadığını saptayarak, kredi riskini azaltmaktır. Bir diğer amaç ise firmanın finansman ihtiyacına doğru teşhis koymak ve firmanın finansman ihtiyacına uygun tutar ve vadede kredi verilmesini sağlamaktır (Akgüç, 1983: 3).

Finansal analiz ile firmaların şu anki mali durumları saptanır ve geleceğe yönelik tahminlemelerde bulunulabilir. Sağlıklı bir finansal analiz için firmaların mali tablolarının uyumlu ve eksiksiz temini ile birlikte bilanço okuyabilen iyi finansal analiz uzmanlarına gerek vardır.

Finansal analizin başlıca amaçları aşağıda belirtildiği gibidir: (Usta, 2008: 103)

- Faaliyetlerdeki başarı derecesinin ölçülmesi,
- Belirlenen hedeflere hangi oranda ulaşıldığının incelenmesi,
- Hedeflere ulaşılmamış ise nedenlerinin araştırılması,
- Rakip işletmeler ile karşılaştırma yapılması,
- İşlevlerin yerine getirme gücünün ölçülmesi,

- Faaliyetlerin sürekli denetimi,
- Her aşamada doğru ve düzeltici finansal kararlar alınması,
- Finansal planlama yapılması

Finansal analiz aşamasında firmaların faaliyet döngü süreleri hesaplanmakta olup, kredi onayında faaliyet döngüsü ile paralel kredi kullanılması önem arz etmektedir. Örneğin; taahhüt işi yapan firmalarda hakediş ödeneğinin alacağı tarihe uygun vadelenendirme yapılması veya mevsimsellik gösteren firmalar için sezon dışında vadelenendirme yapılmamasına dikkat edilmelidir.

1.6. KONSOLİDE MALİ TABLOLARIN OLUŞTURULMASI

İşletmelerin büyüme ihtiyaçları neticesinde farklı ortaklık yapıları ortaya çıkmakta ve kurulan bu ortaklıklar içinde yer alan bir firmanın analizi yapılırken söz konusu firmaya bağlı ortaklıkların, başka bir ifadeyle grup firmalarının da etkileri göz ardı edilmemelidir. Firmayı grup firmalarından bağımsız olarak analiz etmek yanlış yorumlamalara sebebiyet verebilir. Bunun nedeni iki önemli faktörle açıklanabilir: (Özerol, 2002: 86)

- Grup firmaları arasındaki borç ve alacak ilişkileri, analiz edilecek firmayı olduğundan büyük ve mali yapısını daha olumlu gösterebilir.
- Firma ortakları grup firmalarının yardımıyla mali analizi yapılacak olan firmayı, olumsuz noktaları diğer firmaların üzerine aktararak daha güçlü gösterebilir.

Finansal analize başlamadan önce en önemli konulardan biri de işletmenin grup bağı bulunan firmaları tespit etmektir. Bunun için dört temel yol bulunmaktadır:

- Ana firmanın Kurumlar Vergisi Beyannamesi'nde yer alan Transfer Fiyatlandırması bölümü,
- Mali verileri temin edilen firmaların bilanço alt kırılımlarında izlenen iştirak ve bağlı ortaklıklar,
- Kredi Kayıt Bürosu'ndan kefalet ilişkisi bulunan firmaların tespiti,
- Firma ortaklarının bağlı bulunduğu Ticaret Odası'ndan sorgularının yapılması

Grup ile ilişkili firmaların tespitinden sonra bu firmaların mali verileri temin edilmeli ve finansal analist konsolideye dahil edilip edilmeyeceklerine karar vermelidir. Aktif büyüklükleri ve ciroları konsolideye etkileyecek düzeyde ise firmalar

konsolideye dahil edilmelidir. Fakat aktif büyüklüğü konsolideyi etkilemeyecek ölçüde olan firmalar konsolideye dahil edilmeyebilirler.

Grup bağı olan firmalar konsolideye dahil edilirken ortakların firmaya hangi oranda sahip olduğu önem arz etmektedir. Ortakların yüzde kaç hissesi bulunmakta ise konu firma o oranda konsolideye dahil edilmelidir.

Konsolide finansal tablolar hazırlanırken göz önünde bulundurulacak hususlar aşağıdaki gibidir: (Akdoğan ve Tenker, 2001: 410)

- Konsolide finansal tabloların hazırlanabilmesi için konsolidasyona tabi tutulacak grup firmalarının aynı muhasebe standartlarını uygulaması gerekmektedir.
- Grup firmalarının hesap dönemlerinin kapanış tarihleri aynı olmalıdır. Hesap dönemleri farklı ise ana ortaklığın hesap dönemi dikkate alınmaktadır.
- Bir bağlı ortaklığın faaliyet sonuçları işletmelerin birleşmelerine ilişkin standarda göre bağlı ortaklığın ana ortaklığın kontrolüne geçme tarihinden itibaren konsolide edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

BİLANÇOLARDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ

2.1. AKTİF HESAPLARDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ

Kasa hesabı işletmelerin yalnızca kağıt paralarının değil; seyahat çeklerinin, kredi kartı makbuzlarının ve ödeme emirlerinin de kaydedildiği ve takip edildiği hesap olarak karşımıza çıkmaktadır. Firma lehine yazılmış çekler ve istenildiği anda satılabilecek tahvil, hisse senedi, hazine bonosu gibi varlıklar para olarak nitelendirilebileceklerinden bu hesapta izlenebilmekle birlikte, çeklerin iptali, pazarlanabilir menkul kıymetlerin yatırım niteliğinde olması gibi sebeplerden ayrı hesaplarda izlenmesi daha doğru kabul edilir. Böylece, kasa hesabına ulusal para ve yabancı paralarla yapılan işlemler kaydedilmeli, bilançodaki kasa hesabı da dönem sonundaki ya da izleyen dönemin başındaki eldeki nakit durumunu göstermelidir (Erdamar ve Basık, 2011: 163).

Kasa hesabı şirketlerin düzeltme hesabı olarak en sıklıkla kullandıkları kalem olmakla birlikte fiktif özelliği de en fazla olan kalemdir. Şirketlerin kasa hesabında istisnai durumlar dışında yüksek bakiyeler bulunmamaktadır. Faaliyet konusu gereği yüksek kasa bakiyesi ile çalışan akaryakıt istasyonları, zincir marketler, döviz büroları gibi işletmeler istisna olarak kabul edilebilmektedir.

Kasa bakiyesinin yüksek gerçekleşmesinin başlıca nedenleri arasında elden ödenen personel maaşları, ortakların şahsi harcamaları ve belgelendirilemeyen ya da yasadışı giderler bulunmaktadır. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele kapsamında 7 bin TL'nin üzerindeki her işlemin bankalar aracılığıyla gerçekleştirilmesi gerektiğinden istisnai durumlar ve sektörler dışında yüksek kasa bakiyesi bulunan şirket bilançolarında fiktif kasa bakiyesi tenzil edilerek özvarlıklardan arındırılmaktadır.

Yüksek kasa bakiyesinin nedeni olarak bakiyenin aslında bankaya yatırıldığı fakat muhasebe kayıtlarına yansımadağı beyan ediliyor ise şirketten paranın yatırıldığına dair bankadan alınacak dekonta istinaden ilgili tutar bankalar hesabına aktarılmaktadır. Şirket, kasa hesabının yüksek gerçekleşmesinin nedeni olarak stok alımı ya da gayrimenkul alımı yapıldığını beyan ediyor ise kanıtlandığı takdirde ilgili tutar stok kaynaklı ise stoklar hesabına, gayrimenkul kaynaklı ise maddi duran varlıklar hesabına aktarılmaktadır. Taahhüt işi ya da yap-sat işi yapan inşaat firmalarında da belgelendirilemeyen giderler kasa hesabını şişkin gösterebilmekle

birlikte, tespit edilen inşaat projeleri ile ilgili bakiyeler Yıllara Yaygın İnşaat Onarım Maliyetleri kalemine, yapsat ile ilgili bakiyeler ise Yarı Mamuller kalemine aktarılmaktadır. Bu işlemler ile şirketin gerçek likidite oranı doğru bir şekilde hesaplanabilmektedir.

Dönemler itibariyle kamu otoritesi tarafından kasa bakiyelerinin bilançolardan arındırılmasını içeren kanunlar çıkarılabilmektedir (Torba yasa olarak adlandırılan 6736, 6111 ve 6552 sayılı kanunlar gibi). İlgili kanunlar fiktif nitelik arz eden kasa bakiyelerinin bilançolarından çıkararak gider kaydedebilmesine olanak sağlamaktadır. Geçmiş dönemlerde ilgili kanun hükümlerinden yararlanarak kasa bakiyesini giderleştiren şirketlerin mevcut kasa bakiyeleri ayrıca irdelenmelidir (YKB, 2018: 1).

Kasada izlenmemesi gereken gider kalemlerinin hangi döneme ait olduğu tespit edilebiliyor ise gider kaleminin niteliği dikkate alınarak o dönemin gelir tablosunda ilgili gider hesabına aktarılması ve o dönem karının düşürülmesi gerekmektedir. Sonraki dönem işlemleri aşağıdaki şekildedir:

- İlgili gider bakiyesinin bir sonraki dönem kasa hesabında devam ettiği izleniyor ise söz konusu bakiye kasa hesabından ve geçmiş yıl karları hesabından düşürülmelidir.
- İlgili gider bakiyesinin bir sonraki dönem, firma tarafından giderleştirilerek gelir tablosu ile ilişkilendirildiği izleniyor ise bakiye gelir tablosundan çıkartılarak geçmiş yıl kar/zarar hesapları ile ilişkilendirilir.
- Kasa bakiyesinin bir sonraki dönem kapandığı ancak gelir tablosu ile ilişkilendirildiği tespit edilemiyor ise aktifte herhangi bir hesaba aktarılıp aktarılmadığı sorgulanmalıdır. Aktifte başka bir hesapta devam ettiğinin tespit edilmesi halinde ilgili hesaptan ve geçmiş yıl karları hesabından düşürülmelidir (YKB, 2018: 1).

Kasa hesabına yönelik yapılan aktarma arındırma işlemleri firma likiditesinin doğru ölçülmesine, Net İşletme Sermayesi'nin doğru hesaplanmasına ve özellikle gelir tablosu ile ilişkilendirilen bakiyelerde kar marjlarının doğru hesaplanması için büyük önem taşımaktadır.

Alınan Çekler hesabı, üçüncü kişilerden alınıp henüz karşılığı nakden ya da hesaben tahsil edilmemiş olan çeklerin takibini sağlamaktadır. Çekler üzerinde yazılı olan değer ile yani itibari değerle değerlendirilir. Yabancı para üzerinden düzenlenen çekler ise Türk parası karşılığı ile kaydedilip izlenmelidir. Çeklerin giriş ve

ıkışlarında aynı değer esas alındığından Alınan ekler hesabı borç kalanı verir ve bu kalan mevcut ek bakiyesini göstermektedir (Sevilengül, 1994: 182).

Çekler Türk Ticaret Kanunu'na (TTK) göre görüldüğünde ya da keşide gününden önce ibraz edildiği takdirde ibraz gününde ödenmesi gereken bir kıymetli evraktır. Fakat Türkiye'de piyasa şartlarında ve işleyişte ekler vadeli bir ödeme aracı olarak kullanıldığından likit olarak kabul edilmemekle birlikte hazır değerler içerisinde değerlendirilemez. Vadeli olarak düzenlenen çeklerin aslında birer senet görevi görmesi sonucunda işletmenin likiditesinin doğru ölçülmesi ve Alacak Tahsil Sresinin ve dolayısıyla faaliyet döngüsü aığıının doğru hesaplanması adına 101 Alınan ekler, 121 Senetli Alacaklar hesabına aktarılmaktadır.

Alınan ekler hesabının alt kırılımları incelenerek içeriğinde kaşılıksız ek bulunuyor ise özvarlıklardan tenzil edilmektedir. Ayrıca ekler ortaklar kaynaklı ise özvarlıklardan tenzil edilmektedir. (Ortaklardan Alacaklar bölümünde detayına yer verilecektir.) Alınan ekler hesabının içeriğinde konsolideye dahil grup firmaları kaynaklı bakiye bulunuyor ise ilgili bakiye 133 Bağlı Ortaklardan Alacaklar kalemine aktarılmaktadır.

Alınan ekler hesabının içeriğinde belli bir müşteriye yoğunlaşma var ise müşterinin sistem araştırmasını yaparak ödeme g performansına göre karar verilmektedir. Hesap detaylarında yuvarlak (ksuratsız) bakiyeler bulunmakta ise (5.000.000, 400.000 TL gibi) bu bakiyeler sorgulanarak karar verilmelidir. Tüm bunlara ek olarak, analizi yapılan tüm grup firmalarının KKB ek performans kayıtları incelenmeli ve arkası yazılmış ve hala ödenmemiş ek tutarları özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

Bankalar hesabı işletmenin vade sonunda veya istediğinde çekmek üzere yurtiçi ve yurtdişi banka ve benzeri finans kuruluşlarına yatırdığı ve çektiği ulusal ve yabancı paraların takibini içeren hesaptır (Lazol, 2003: 49).

Banka mevduatları içerisinde kredi teminatı olarak blokeli tutar bulunup bulunmadığı sorgulanmalı, blokeli tutar olması halinde bloke vadesi 1 yıldan kısa mevduatlar bankalar hesabında bırakılmakta olup, 1 yıldan uzun vadeli mevduatlar ise diğer çeşitli duran varlıklar hesabına aktarılmalıdır.

Banka mevduatları içerisinde duran varlık yatırımına kanalize edilen/edilecek tutar bulunmakta ise ilgili bakiyeler diğer çeşitli duran varlıklar hesabına aktarılmaktadır. Bankalar hesabına kayıtlanmış kredi kartlı satışlar kaynaklı pos bakiyeleri, diğer ticari alacaklar hesabına aktarılmalıdır.

Yatırım amaçlı alınan kredinin tamamının banka hesabına konulup, kısım çekildiği durumu göz önüne aldığımızda, bu bakiye de niteliği gereği hazır değerler içinde bulunmamalıdır ve diğer çeşitli duran varlıklar hesabında izlenmelidir.

Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesabı, çekin keşide edilmesi, ödeme, virman ve havale emri verilmesi, envanterde ödenmemiş çeklerin ya da henüz yerine getirilmemiş ödeme, virman ve havale emirleri tutarlarının bankalar hesabından çıkarılması dolayısıyla alacaklandırılıp, bankanın ödeme yapmasıyla borçlanarak kapanan hesaptır (Sevilengül, 1994: 194).

Verilen çekler ve ödeme emirleri hesap bakiyesi firmanın Borç Ödeme Süresi'nin (BÖS) ve faaliyet döngüsü süresinin doğru hesaplanması açısından 321 Borç Senetleri hesabına aktarılarak bu hesapta değerlendirilmelidir. (Hesap detayları 321 Borç Senetleri hesabında incelenmiştir.)

İşletmenin kullanmak amacıyla aldığı pullar, tahsil edilme zamanı gelmiş tahvil faiz kuponları ve hisse senedi kar payı kuponları, banka ve posta havaleleri ile yoldaki paralar ve benzerleri Diğer Hazır Değerler olarak adlandırılmaktadır (Lazol, 2003: 53).

Uygulamada firmalar diğer hazır değerler hesabı içerisinde genel olarak pos alacaklarını kaydetmekte olup, bu bakiyelerin vadeli olduğu düşünüldüğünden konu bakiyeler diğer ticari alacaklar hesabına aktarılmaktadır.

Alıcılar hesabı, firmanın esas faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklı müşterilerden olan alacakları içermekle birlikte, bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde tahsis edilecek olan ticari alacaklar, dönen varlıklar arasında gösterilirken, vadesi bir yıldan uzun olan alacakların ise, uzun vadeli alacaklar arasında gösterilmesi gerekmektedir (Akgüç, 1995: 40)

Finansal analizde özellikle irdelenen en önemli hesaplardan biri ticari alacaklar hesabıdır. Alıcılar hesabında analize başlamadan önce ters bakiye kontrolü yapılmalı ve ters bakiyeler karşılıklı olarak alıcılar ve verilen sipariş avansları hesaplarına eklenmelidir.

Ticari alacaklar içerisinde firma ortakları kaynaklı bakiyelere sıklıkla rastlanmakta olup, konu bakiyeler özvarlıklardan tenzil edilmektedir.

Bazı firmaların bilançolarında aynı mali dönem içinde hem mal/hizmet aldıkları hem de mal/hizmet sattıkları aynı firmalar bulunmakta ve bunlar alıcılar ve satıcılar hesaplarında karşılıklı kayıtlanmış olabilirler. Nitelikleri ve satış vadelerinin aynı olması durumunda konu bakiyeler karşılıklı mahsuplanabilmektedir.

Özellikle yüksek montanlı bakiyeler için sistem araştırması yapılmakta olup, sorunlu olarak izlenen bakiyeler özvarlıklardan tenzil edilmektedir. Ayrıca, yüksek montanlı alacaklar için güncel bakiye sorgusu yapılmalı ve tahsilat sorunu yaşanıp yaşanmadığı irdelenmelidir.

İki dönem boyunca tahsilatı gerçekleşmeyen alacaklar, donuk alacak olarak adlandırılmakla birlikte donuk alacak tespiti yapılmış bakiyeler için karşılık ayrılmalı ve özvarlıklardan tenzil edilmelidir. Donuk alacak incelemesi yapılırken, yabancı para kaynaklı yurtdışı alacaklarında sadece kur hareketi izlenip izlenmediğine dikkat edilmeli, sadece kur hareketi gören alacaklar da donuk alacak olarak değerlendirilmelidir.

Firmalar bazen donuk alacaklarını şüpheli ticari alacaklar hesabına kaydeder fakat şüpheli ticari alacak karşılığı ayırmazlar, bu durumda şüpheli ticari alacaklar hesabına kayıtlanan bakiye kadar karşılık ayrılmalı ve bakiye özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

Sorunlu olduğu ve tahsil edilemeyeceği tespit edilen alacakların sorunlu hale geldikleri dönem tespit edilebiliyor ise o dönem itibarıyla karşılık ayrılarak gelir tablosunda karşılık giderleri hesabına aktarılmalı ve dönem karı azaltılmalıdır. Sonraki dönem işlemleri aşağıdaki şekildedir:

- İlgili gider bakiyesinin bir sonraki dönem kasa hesabında devam ettiği izleniyor ise söz konusu bakiye kasa hesabından ve geçmiş yıl karları hesabından düşürülmelidir.
- İlgili gider bakiyesinin bir sonraki dönem, firma tarafından giderleştirilerek gelir tablosu ile ilişkilendirildiği izleniyor ise bakiye gelir tablosundan çıkarılarak geçmiş yıl kar/zarar hesapları ile ilişkilendirilir (YKB, 2018: 5)

Alacak Senetleri hesabında, firmanın asıl faaliyeti olan mal ve hizmet satışı dolayısıyla firma lehine düzenlenmiş ve vadesi bilanço tarihinden itibaren bir yıldan kısa olan alacak senetleri bu hesapta yer almakla birlikte, senede bağlanmış alacakların cari alacaklara karşı bazı üstünlüklerinin bulunduğu bilinmektedir. Senetli alacakların bu üstünlükleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Alacak senetlerinin tahsili, senede bağlanmamış alacaklara kıyasla çok daha kolaydır. Alacak senetlerinin tahsili için bankaya verilebilir ve banka aracılığı ile senet bedeli tahsil edilebilir.

- Uyuşmazlık halinde alacağın varlığının kanıtlanması kolaylaşmaktadır.

- Ciro ve iskonto yolu ile, vadelerinden evvel senetlerin kullanılması, paraya çevrilebilme ihtimali bulunmaktadır.

- Takip usulü daha hızlı ve kolaydır (Akgüç, 1995: 42).

Firmalar genellikle alacak senetleri detaylarına yani firma ve tutar bazlı alt kırılımlarına mizanlarında yer vermemektedirler. Bu sebeple senetli alacakların detayı temin edilmeli ve yüksek montanlı izlenen bakiyeler için sistem araştırması yapılmalıdır. Dahası, yüksek montanlı izlenen firmalarla ilgili tahsilat sorunu yaşanıp yaşanmadığı ve güncel alacak bakiyeleri sorgulanmalıdır.

Alacak senetleri içerisinde şüpheli duruma düşmüş, kanuni takibe intikal etmiş, icra aşamasına gelmiş alacak kayıtları kayıtlı olmadığına dikkat edilmelidir. Bankalar aracılığıyla Kredi Kayıt Bürosu (KKB) internet sitesinden firmaların çek/senet bilgileri sorgulanabilmekte ve bu sayede son bir yılda arkası yazılan ve halen ödenmemiş çeklerin tutarları öğrenilebilmektedir. Arkası yazılmış ve halen ödenmemiş çek tutarları özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

Ayrıca konsolideye dahil olan grup firmalarından alacak ya da ortaklardan alacak bakiyeleri bulunuyorsa bu tutarlar ilgili hesaplara aktarılmalıdır.

Senetli alacaklar içerisinde izlenen avans nitelikli bakiyeler vadesine göre kısa veya uzun vadeli diğer çeşitli alacaklar hesabına aktarılmalıdır. Firmanın esas faaliyetleri dışında (duran varlık satışı gibi) elde ettiği izlenen çek/senet bakiyeleri de diğer çeşitli alacaklar hesabında izlenmelidir.

Gerçekleştirilen nakdi sermaye artışları kapsamında ortaklardan sermaye taahhüdü tutarında çek/senet alınmış ise; bakiye alacak senetlerinden çıkılmalı ve ödenmemiş sermaye hesabına aktarılmalıdır.

Firmaların teminat amacı ile müşterilerinden aldıkları çekleri bilançolarına yansıttıkları görülmektedir. Bu durumda konu çekli/senetli alacak pasifteki karşılığı ile mahsup edilmelidir. Eğer pasifteki karşılığı tespit edilemiyor ise konu alacak diğer çeşitli alacaklara aktarılmalıdır. Firmaların kredi teminatı olarak verdikleri çeklerin yetersiz kalması halinde ilave teminat olarak ticari faaliyetlerden kaynaklanmayan fiktif-finansman-hatır çek/senetleri verdiklerine rastlanmaktadır. Konu fiktif alacağın karşılığında bilançonun dengelenmesi için genellikle pasifte borç senetleri hesabı çalıştırılmaktadır. Fiktif nitelikli alacaklar ve tespit edilebilen karşı hesabı mahsuplaştırılmalıdır. Eğer karşı hesabı tespit edilemiyor ise söz konusu alacaklar diğer çeşitli alacaklara aktarılmalıdır. Alıcı ve satıcı arasında, ödeme-tahsil etme

aracı olmak dışında bağlantıları resmileştirme amacına yönelik olarak düzenlenen, vade taşımayan, ciro edilemez nitelikteki bir bağlantı çek/senetinin aktif ve pasifteki karşılıklı değerlerinin mahsuplaştırılması gerekmektedir (YKB, 2018: 9).

Verilen depozito ve teminatlar hesabında, işletmenin üçüncü kişilere karşı bir işin yapılmasını üstlenmesi, geri vermek koşuluyla aldığı bir değer karşılığını sağlaması veya gerçekleşecek bir borcun karşılığı olarak belli sözleşmeler nedeniyle gümrüklere, bankalara, kamu ve özel sektör kuruluşlarına ödediği paraları içermektedir (Yalkın, 1998: 316).

Verilen depozito ve teminatlar bir işin tamamlanması karşılığı verilmiş olmakla birlikte, o işin yerine getirilmesi durumunda iade alınacak tutarlardır. Eğer verilen depozito ve teminatlardaki bakiyeler incelenen dönemler boyunca aynı ya da artış eğiliminde ise uzun vadede değerlendirilebilirler.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir durum olmamakla birlikte, verilen depozito ve teminatlar çek/senet karşılığı verilmiş ise 340 Alınan Avanslar ve 126 Verilen Depozito ve Teminatlar hesaplarından karşılıklı mahsuplamak gerekmektedir.

Diğer Ticari Alacaklar hesabında firmanın faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ve yukarıda bahsedilen ticari alacaklar hesaplarının kapsamına dahil edilemeyen tahsili gecikmiş alacaklar ve diğer çeşitli senetsiz ticari alacaklar bu hesapta takip edilmektedir (Sağlam, 2005: 85).

108 Diğer Hazır Değerler hesabında da bahsedildiği üzere, pos alacakları niteliği gereği diğer ticari alacaklar hesabına aktarılarak bu hesapta takip edilmektedir. Ayrıca, grup firmalarının ticari nitelikli olan bakiyeleri de bu hesapta izlenmektedir. Bunlar haricinde firma tarafından bu hesapta kayıtlanan bakiyelerin niteliği ve vadesi sorgulanmalı ve bu kriterlere göre gerekli hesaplara (cari alacaklar gibi) aktarılmalıdır.

Alıcılar hesabında dikkat edilmesi gereken tüm hususlar bu hesap için de dikkat edilmesi gereken unsurlar olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

Şüpheli Ticari Alacaklar hesabı, tahsil edilebilmesi konusunda şüphe duyulan ticari alacakların izlendiği bir hesaptır. Bilançoda yer alan alacakların doğru olarak değerlendirilmesine olanak sağlayan bu hesap, tahsilleri şüpheli hale gelen farklı hesaplardaki alacaklarında bu kalemde takibini kolaylaştırır (Sevilengül, 1994: 253).

Vergi Usul Kanunu, bir yargı kararına veya inandırıcı ve kanıtlayıcı bir belgeye göre bunda böyle tahsil edilemeyeceği anlaşılan alacakları değersiz alacak

olarak tanımlamaktadır. Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve devam ettirilmesi ile ilgili olmak koşuluyla;

- Dava veya icra aşamasında olan alacaklar,
- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine karşın borçlu tarafından ödenmemiş bulunan, dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar ise şüpheli alacak sayılmaktadır (YKB, 2018: 11).

Bazı firmalar şüpheli ticari alacaklar hesabında şüpheli hale gelen alacaklarını kayıtlayıp buna karşılık ayırmazlar. Bu durumda 129 karşılıklar hesabına şüpheli ticari alacaklar hesabında kayıtlanan tutar kadar bakiye kayıtlanıp özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı hesabı bir alacağın tahsilinin şüpheli hale gelmesi, kesin olmamakla beraber, firma için alacak tutarı kadar bir zararın ortaya çıktığını göstermektedir. Ortaya çıkan zarar, dönemsellik kavramı gereğince, o dönemin zararları arasında yer almalıdır. Fakat, tahsili şüpheli olmakla beraber, tahsil edilebilme olasılığı olan bir alacak, yine zarar yazılmakla birlikte, ilgili alacak hesabına alacak yazılması yerine; Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı kalemine yazılır. Böylece zararın ortaya çıktığı dönemde gider yazılması sağlanırken, alacağın da hesaplarda kalmasına ve kayıtlar üzerinde takip edilmesi sağlanmaktadır (Sevilengül, 1994: 255).

Şüpheli ticari alacaklar karşılığı gelir tablosunda Karşılık Giderleri hesabı ile birlikte çalışmaktadır. Bilançoda şüpheli ticari alacaklar olarak kaydedilen bakiyelerin tahsilatları durumunda gelir tablosunda Konusu Kalmayan Karşılıklar hesabı çalıştırılmaktadır.

Ortaklardan Alacaklar, firmanın ortaklarından olan firmanın esas faaliyeti dışında oluşmuş senetli ve senetsiz alacakların takibinin yapıldığı hesap olarak tanımlanabilmektedir. İşletmenin esas faaliyet konusuna ilişkin ortaklardan ortaya çıkan alacakların ise ticari alacaklar hesabında izlenmesi gerekmektedir (Lazol, 2003: 69).

Ortaklardan alacaklar hesabı firmaların düzeltme hesabı olarak en sık kullandığı hesaplardandır. Firmalar belgelendiremediği için giderleştiremediği harcamaları, kasa hesabı gibi bu hesapta da gizleyebilmektedir. Ayrıca, firmalar bilanço denkliğini sağlayabilmek adına da bu hesabı kullanabilmektedir. Ortaklardan alacaklar hesabında bakiye izlenmesi durumunda konu alacağın mahiyetine yönelik

bilgi alınmalı ve bu doğrultuda gerekli işlemler yapılmalıdır. Uygulamada genellikle belgelendirilemeyen giderler bu hesaba kaydedildiğinden konu hesap bakiyesinin tamamı özvarlıklardan tenzil edilmektedir.

Firmaların genellikle ortaklardan alacaklar hesabı içerisine elden ödedikleri personel maaşlarını, faturasız mal satışlarını, ortakların şahsi harcamalarını kaydettikleri görülmekte olup; konu bakiyelerin özvarlıklardan düşülmesi gerekmektedir.

Ortaklardan alacaklar bakiyesi karşılığında ortaklara borçlar bakiyesi de bulunuyor ve bakiyeler aynı ortaktan kaynaklanıyor ise ortaklardan alacaklar ve borçlar bakiyeleri karşılıklı mahsuplanmalıdır. Konsolide edilen firmalardan birinde aynı ortaktan alacak, diğerinde aynı ortaktan borç bulunmakta ise, solo bazda işlem yapılmadan önce konsolide bazda konu bakiyeler karşılıklı mahsuplaştırılmalıdır.

Nakdi sermaye artışlarında, ortaklardan alacaklar bakiyesi ödenmemiş sermaye taahhüdünden kaynaklanıyor ise; konu bakiye ortaklardan alacaklar hesabından çıkılarak ödenmemiş sermaye hesabında takip edilmelidir.

Ortaklardan alacaklar bakiyesine yönelik aktarma/arındırma işlemleri; dolaylı kar dağıtımına konu olabilmesi açısından özkaynak etkinliği, Nis'in doğru hesaplanabilmesi ve özellikle gelir tablosu ile ilişkilendirilen bakiyelerin varlığı durumunda kar ve kar marjlarının doğru şekilde tespit edilip değerlendirilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Ortaklardan alacaklar için hesaplanan adat faiz gelirleri gelir tablosunda faiz gelirlerine yazılmaktadır. Söz konusu adat faiz gelirleri genellikle tahsil edilmemekte olup, ortaklardan alacaklar hesabını arttırmaktadır. Bu durumda ortak alacakları kaynaklı adat faiz gelirlerinin faiz gelirlerinden düşülmesi, dönem karının ve ortak alacaklarının adat faiz geliri kadar karşılıklı olarak azaltılması gerekmektedir. Aktifleştirilen finansman giderleri nedeniyle, ortaklardan alacaklar kalemi oluşturulduğu takdirde, bakiye ortaklardan alacaklardan çıkılmalı, gelir tablosunda finansman giderleri hesabına girilerek dönem karı azaltılmalıdır (YKB, 2018: 13).

İştiraklerden alacaklar hesabı, işletmenin esas faaliyeti dışında, sermayesinin %50'sinden az paya sahip olunan iştiraklerinden olan alacaklarının izlendiği hesaptır. Bağlı ortaklıklardan alacaklar hesabı ise, firma sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip olunan iştiraklerinden olan alacakların takip edildiği hesaptır (Sevilengül, 1994: 260).

Özellikle iştirak ya da bağlı ortaklık yatırımlarının finansmanı amacıyla banka kredisi kullanımı gerçekleştirilmesi ve ilgili kaynakların bağlı ortaklık/iştiraklere

aktarılması uygulamada sık karşılaşılan durumlar arasındadır. Bu nedenle firmanın bağlı ortaklık/iştiraklerine aktardığı fonların mahiyeti ve geri dönüşü irdelenmelidir. Bağlı ortaklıklara ya da iştiraklere aktarılan fonların etkin değerlendirilememesi gibi durumların firmanın borç ödeme gücünü olumsuz etkileme ihtimali bulunmaktadır (YKB, 2018: 14).

Konsolideye dahil edilen bağlı ortaklık kaynaklı ticari alacaklar diğer ticari alacaklar hesabında değerlendirilir. Fakat grup firmaları arasında ticari bir ilişki bulunmuyorsa ve konu alacaklar finansal alacak olarak tespit ediliyor ise iştirak/Bağlı ortaklık alacakları içerisinde değerlendirilebilirler.

Personelden alacaklar hesabı, işletmenin kendi çalışanlarına verdiği borçların izlendiği hesaptır. Personelden Alacaklar hesabının alt kırılımlarında borçlu personel adları yer alabilmektedir (Lazol, 2003: 72).

Personelden alacaklar hesabında dikkat edilmesi gereken en önemli husus bazı firmaların konu hesaba ortaklardan olan alacaklarını kaydetmesidir. Personelden alacaklar hesabının alt kırılımları sorgulanmalı, içeriğinde ortaklardan alacaklar gizlenmiş ise ilgili tutarlar ortaklardan alacaklar hesabında değerlendirilmelidir.

Diğer Çeşitli Alacaklar hesabı, işletmenin esas faaliyetleri dışında ortaya çıkan ve yukarıdaki alacak hesaplarının hiçbirine dahil olmayan alacakların izlendiği hesaptır.

İhracat kaynaklı vergi iadesi alacakları diğer çeşitli alacaklar hesabında izlenmelidir.

Yüksek montanlı izlenen alacaklar sorgulanmalı ve alacağın nasıl oluştuğu irdelenip mahiyetine göre gerekli aktarma arındırma işlemleri yapılmalıdır.

Donuk alacak olarak nitelendirilebilecek bakiye bulunmakta ise, ilgili dönemlerde özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

Diğer çeşitli alacaklar hesabında firmalar tarafından konsolideye dahil edilen grup firmalarından alacaklar kayıtlanabildiği gibi ortak alacakları da kayıtlanabilmektedir. Bu durumlarda ilgili bakiyeler kendi hesaplarına aktararak değerlendirilmelidir.

Uluslararası Muhasebe standardına göre stoklar, işletme faaliyetlerinde satılmak amacıyla var olan, buna yönelik olarak imalat aşamasında bulunan ya da satılacak mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılacak olan, somut eşyalardır. İşletmede var olan stok çeşitleri, işletmenin niteliğine göre farklılık gösterebilmektedir. Örnek vermek gerekirse; üretim işletmesi için söz konusu olan

ilk madde, yardımcı madde ve malzeme, yan mamul vb. stok çeşitlerine ticaret işletmelerinde ihtiyaç duyulmamaktadır. Çünkü ticaret işletmeleri için söz konusu olan esas stok çeşidi sadece ticari mallar olmaktadır (Sevilengül, 1994: 265).

Stok kalemlerinin detayları aşağıda açıklanmıştır:

İlk madde ve malzeme: İşletmenin esas olarak üretimde kullanmak amacıyla temin etmiş olduğu mallardır. Üretimde veya diğer faaliyetlerde tüketilmek üzere bulundurulmuş hammadde, yardımcı madde ve diğer malzemeler bu hesapta gösterilir.

Yarı Mamuller: Henüz üretimi tamamlanamamış ancak direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden belli oranlarda pay almış üretim aşamasındaki mamul stoklarını içerir.

Mamuller: Üretimi tamamlanmış ve satılmak üzere ambarda bekleyen mallar mamul stoklarıdır.

Ticari Mallar: Hiçbir değişiklik yapılmadan satılmak için edinilmiş mallar bu hesapta izlenir.

Diğer Stoklar: Yukarıdaki bahsi geçen stok kalemlerinin hiçbirinin kapsamına girmeyen ürün, atık ve hurda gibi stok kalemlerini içermektedir (Akdoğan ve Tenker, 2001: 88).

Stoklar hesabı ile ilgili irdelenmesi gereken en önemli husus fiktif, atıl ya da değer düşüklüğüne uğramış stok bulunup bulunmadığıdır. Firma fiktif ya da satış kabiliyetini yitiren stok kayıtlıydıysa ve bu tutarı beyan ediyor ise, beyan edilen tutar özvarlıklardan tenzil edilmelidir. Fakat beyan edilmiyor ise yıllar itibarıyla hareket görmeyen ve aynı seviyelerde seyreden stok bakiyeleri ihtiyaten özvarlıklardan tenzil edilmelidir. Bu tenzil stokların nakde dönüşüm hızı yani Stok Devir Süresi (SDS) ve Faaliyet Döngüsü Süresi'nin doğru hesaplanması açısından önem arz etmektedir.

Bilançoda stokların ürün bazlı detayı izlenmiyor ise firmadan stokların alt kırımları istenmeli ve firmanın faaliyetlerinden bağımsız ve satışa konu olmayan bir stok kaydetmesi durumunda bu bakiyeler ilgili hesaplara aktarılmalıdır. Örneğin; firma stoklarına personele verilen yemek, kırtasiye malzemeleri ya da makinelerinin bakım onarım malzemelerini kaydettiye konu bakiyeler Gelecek Aylara Ait Giderler hesabına aktarılıp bu hesapta takip edilmelidir.

Stoklar hesabında aktifleştirildiği tespit edilen finansman giderleri stoklardan çıkılmalı, gelir tablosunda finansman giderlerine girilmeli ve dönem karı azaltılmalıdır. Eğer hangi stok hesabında ne kadar tutarda gider aktifleştirilmesi

yapıldığı bilinmiyor ancak aktifleştirilmiş olan toplam finansman gideri rakamı biliniyor ise stok değer düşüklüğü karşılığı hesabı kullanılarak arındırma yapılabilir. Stoklar üzerinde finansman giderinin aktifleştirilip aktifleştirilmediğinin tespiti her zaman çok kolay olmamaktadır. Firmanın finansman giderleri yüksek ise ve toplam finansman giderinin tamamının gelir tablosuna yansıdığı teyitlenemiyor ise fark kısmın aktifleştirilmiş olma olasılığı bulunmaktadır. Rakamsal net bir bilgi alınamıyor ise KVB dipnotlarında finansman giderinin üretim maliyetine verilen kısmının tutarı yer almaktadır. Firmanın stok devir hızına bağlı olarak bu giderlerin yaklaşık ne kadarlık kısmının stoklarda kalmış olabileceği tahmin edilebilir ve konu finansal tablolar bazında etkin bir rakamı oluşturuyor ise buna dayanılarak stok düzeltmesi yapılabilir. Stoktan arındırılan tutar finansman giderine aktarılarak dönem karı azaltılır (YKB, 2018: 16).

Firmaların faaliyet gösterdiği sektöre göre stok içerikleri de değişiklik göstermektedir. Uygulamada sıklıkla yıllara sari taahhüt işi yapan inşaat firmalarının maliyetlerini stoklar hesabında izlediği görülmekte olup, konu maliyetler Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri hesabına aktarılmalıdır. Yap-sat iş yapan inşaat firmalarında ise satışa konu olan gayrimenkuller stoklar hesaplarında izlenmektedir. Projeler bazında detayı bilinmeyen hammaddeler ilk madde ve malzeme hesabında, inşaatı devam eden projeler yarı mamuller hesabında, projesi tamamlanan gayrimenkuller ise mamuller hesabında takip edilmelidir. Hayvancılık sektöründe yer alan firmaların stok detaylarında bazen damızlık hayvanların ya da sadece yumurtası satılacak olan tavukların kayıtlı olduğu görülebilmektedir. Bu durumda konu hayvanlar stoklar hesabından çıkarılmalı ve diğer maddi duran varlıklar hesabına aktarılmalıdır.

Firmaların ithalatını yaptıkları bir kısım stoklarını, gümrükten kısım kısım çekerek yüklü gümrük vergisi ve KDV ödememek amacıyla antrepoda beklettiklerine ve müşterisini bulunca ilgili satış miktarı civarında antrepodan mal çektiklerine rastlanılmaktadır. Muhasebesel olarak ise bu şekilde henüz yurtiçine alınmamış stoklarını kayıtlarına almadıkları görülmektedir. Bu şekilde kayda alınmayan stoklar tespit edildiğinde bakiyelerin diğer stoklar ve diğer ticari borçlar hesaplarına karşılıklı olarak kayıtlanması gerekmektedir. Çünkü fiilen bir ticari borç gerçekleşmiş ve stok devir süresi işlemeye başlamıştır. Ayrıca, antreposu bulunan her firmaya antrepoda bulunan stokları 159 verilen sipariş avansları içerisine kayıtlayıp kayıtlamadığı ve bilanço dönemleri itibarıyla antrepoda ne kadar stokunun bulunduğu sorulması gerekmektedir (YKB, 2018: 17).

Verilen sipariş avansları; mal ya da hizmet, maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklarla ilgili olarak firmaların bu varlıklara ilişkin yurtiçi ve yurtdışı siparişleri sırasında ödedikleri peşin bedellerden kaynaklanmaktadır. Avansa konu varlıklar teslim alındığında, bu avanslar mal bedelinden mahsup edilmektedir (Yalkın, 1998: 333).

Verilen sipariş avanslarında izlenen bakiyelerin incelenen dönemler itibariyle hareketleri takip edilmeli ve donuk olarak tespit edilen avans bakiyeleri özvarlıklardan tenzil edilmelidir. Hesap içerisinde ortaklardan alacak ya da grup firmalarından alacak bulunup bulunmadığına bakılmalıdır. Ortaklardan alacak bakiyesi bulunmakta ise özvarlıklardan tenzil edilmelidir. Grup firmalarından avans bakiyesi bulunmakta ise; konu grup firmasında ilgili tutarın karşılığının bulunup bulunmadığına bakılmalıdır. İlgili tutarın karşılığı konu grup firmasının alınan avans bakiyesinde de izleniyor ise tutarlar konsolide bazda arındırılmalıdır.

Sipariş avansları içerisinde kanuni takibe alınmış, icra aşamasında olan, şüpheli duruma düşmüş firmalara ilişkin bakiye bulunuyor ise, konu bakiyeler ihtiyaten özvarlıklardan tenzil edilmelidir. Hesap içerisinde belirli müşterilerde yoğunlaşma varsa, konu firmalar ile ilgili ticari ilişkiler ve verilen avansın mahiyeti sorgulanmalıdır.

Yıllara sari işler kapsamında verilen avanslar taşeronlara verilen avanslar hesabına aktarılmalıdır. Bu hesap altında gerek işin yapılmasına yönelik çalışılan taşeronlara verilen avanslar gerekse işin yapımında kullanılacak malzeme vs. için tedarikçilere verilen sipariş avansları kayıtlanır (YKB, 2018: 18).

Verilen sipariş avansları içerisinde duran varlık yatırımları ve alımı ile ilgili verilen avans bulunuyorsa, konu avans bakiyeleri uzun vadeli verilen avanslar içerisinde değerlendirilmelidir.

Gelecek Aylara Ait Giderler hesabı, içinde bulunulan hesap dönemi içerisinde ödenmiş fakat gelecek hesap döneminde yararlanılacak, tüketilecek giderler bu hesapta değerlendirilmektedir. Örneğin; peşin ödenmiş kira, sigorta primleri, hesap dönemi sonunda mevcut büro malzemesi, kırtasiye damga ve posta pulları söylenebilir (Akgüç, 1995: 88).

Gelecek aylara ait giderler hesabı içerisinde yaygın olarak faiz giderlerinin kayıtlandığı görülmektedir. Kayıtlanan faiz giderlerinin karşılığı 381 Gider Tahakkukları hesabında kayıtlanmış ise 180 ve 381 hesapları karşılıklı mahsuplanır. Gider Tahakkukları hesabında bakiye izlenmiyor ise; kısa vadeli banka kredileri

anapara+faiz şeklinde kayıtlanmış olabilir ve bu durumda 180-300 hesapları karşılıklı mahsuplanmalıdır.

Gider Tahakkukları hesabı, üçüncü kişilerden tahsili veya üçüncü kişiler hesabına kesin borç kaydı hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerin, içinde bulunulan döneme ait olan miktarlarının gösterildiği hesaptır (Sağlam, 2005: 121).

Vadeli mevduatı bulunan firmalarda, gelir tahakkukları hesabında mevduat kaynaklı faiz geliri söz konusu ise konu tutarlarla ilgili olarak, mevduatın vadesinden önce bozulması durumunda, uygulamada herhangi bir faiz geliri elde edilemeyecek olmasından dolayı herhangi bir işlem yapılmamaktadır. Dönemin satışları ile ilgili gelir tahakkuk bakiyeleri ise alıcılar hesabına aktarılmalıdır (YKB, 2018: 19).

Diğer dönen varlıklar hesabı yukarıda bahsedilen dönen varlıklar kalemlerini kapsamayan ve bir yıl içinde paraya çevrilecek ya da tüketilecek kalemleri içerir.

Devreden KDV: Bir dönemde indirilemeyen ve izleyen döneme devreden KDV'yi kapsamaktadır.

İndirilecek KDV: Her tür mal ve hizmetin satın alınması sırasında satıcılara ödenen KDV'ni gösterir.

Diğer KDV: Teşvikli yatırım mallarının ithalinde ödenmesi gerektiği halde ödenmeyip fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar bir yıl süre ile ertelenen KDV'nin takip edildiği hesaptır.

Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar: Mevzuat gereğince peşin ödenen gelir, kurumlar ve diğer vergiler ile fonların izlendiği hesaptır.

İş Avansları: İşletme adına mal ve hizmet satın alacak, işletme adına bir kısım gider ve ödemeleri yapacak personel ve bunların dışındaki kişilere verilen iş avanslarını içermektedir.

Personel Avansları: Personel ve işçilerin maaş, ücret ve yolluklarına mahsuben önceden ödenen avansları içerir (Akdoğan ve Tenker, 2001: 92).

Devreden KDV hesabı yıllar itibarıyla artış gösteriyorsa firmadan bir yıl içinde eritilebilecek KDV tutarı öğrenilmeli ve eritilemeyecek kısımlar uzun vadeye (291 Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV) aktarılmalıdır. Şayet firmadan konu hakkında bilgi temin edilemiyor ise; bir yıl içinde eritilebilecek KDV tutarı analist tarafından aşağıdaki formül ile hesaplanabilmektedir.

$$(\text{Net Satışlar} \times 0.18) - (\text{SMM} \times 0.8 \times 0.18) - (\text{Faaliyet Giderleri} \times 0.8 \times 0.18)$$

Yukarıdaki formül üretim işletmeleri için kabul edilmekte olup; 0.18 KDV yüzdesini gösterirken, 0.8 ise uygulamada genel kabul görmüş yüzde olarak kabul edilmiştir. Bu formül ile bir üretim işletmesinde bir yıl içinde eritilebilecek KDV tutarı hesaplanarak, 191 hesabında kayıtlanmış fazla tutar 291 hesabına aktarılır. Böylece firmanın Nis'i daha sağlıklı hesaplanabilir.

Personel veya iş avansları içerisinde ortak alacağı bulunup bulunmadığı kontrol edilmeli ve eğer bulunuyorsa ilgili bakiye özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

İşletmenin diğer işletmelere ortak olmak amacıyla sermayesine katıldığı şirketteki payı veya oy hakkı %50'ye kadar olduğunda iştirakler hesabında, %50 oranında veya daha fazla oranda sermaye ya da oy hakkına sahip olduğunda ise Bağlı Ortaklıklar hesabında gösterilmektedir (Sevilengül, 1994: 372).

İştiraklerin ödenmemiş kısmı bulunmakta ve pasifte de aynı bakiye taahhüt olarak izlenmekte ise; iştiraklerin ödenmemiş bakiyesi ile pasifteki taahhüt bakiyesi karşılıklı arındırılmalıdır. Bununla birlikte iştirakler hesabında dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıda belirtilmiştir;

- Hisse senetlerinin kredi sağlamak için teminat olarak kullanılıp kullanılmadığı,
 - İştiraklerin likidite oranı,
 - İştiraklerin değerlendirilme ölçüsü,
 - Hisse senetlerinin borsa rayıçlarının son yıllarda gösterdiği eğilim,
 - İştiraklerin yapıma amacı,
 - İştiraklerin firmaya sağladığı gelir ve gelir sağlama potansiyeli
- (İnterbank Uluslararası Eğitim Merkezi, 1988: 14)

Firmalar gerçekleştirdikleri mali duran varlık yatırımları ile ilgili firmalara kaynak aktarımı yapmakta, karşılığında ise ilgili firmalardan temettü geliri yoluyla gelir elde etmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle firmaların iştirak/bağlı ortaklık yapılanmalarının sorgulanması ve kaynak aktarımının etkinlik düzeyi ile ilgili yatırımlardan kaynak girişinin sağlanıp/sağlanamadığının ölçülmesi gerekmektedir. Uygulamada sıklıkla firmaların iştiraklerinden temettü geliri elde etmediği ve iştirak/bağlı ortaklık yapılanmasının ağırlıklı olarak grup içi nitelik arz ettiği görülmektedir. Bu nedenle konsolidasyon çalışmalarında mümkün olduğunca iştirak ve bağlı ortaklıkların konsolideye dahil edilmesine çalışılmalı ve ilgili firmaların aktif/pasiflerinin konsolide mali verilere dahil edilmesi sağlanmalıdır (YKB, 2018: 20).

İştirak ya da bağıli ortaklıklar hesabında izlenen ve konsolideye dahil edilen iştirak/bağıli ortaklık bakiyeleri konsolide bazda arındırılmalıdır. Gayrifaal olduğu belirtilen iştirak/bağıli ortaklık bakiyeleri özvarlıklardan tenzil edilmelidir. İştirak ve bağıli ortaklıklara ilişkin sermaye taahhütlerine yönelik apel çağrısı yapılmış ise; sermaye taahhütleri ilgili hesaptan çıkılarak pasifte iştiraklere/bağıli ortaklıklara borçlar hesabına aktarılmalıdır.

Grup içi hissedarlık nominal sermaye değeri üzerinde olduğunda bu durum eski hisse sahibine yapılan nominal değeri üzerindeki ödemeyi gösterir. Bu tutarın bünyeden çıkan bir fon olması nedeniyle özvarlıktan düşölmesi temel yaklaşımdır. Konu arındırmanın istisnası ise şu şekilde olmalıdır: Gerçek bir iştirak yatırımı olması (grup dışından şirket alımı gibi), alınan iştirakin analiz yapan banka tarafından kredilendirilmesi durumunda iştirak edilen firmanın nominal sermayesi kadar grup içi iştirak arındırması yapılır, nominal sermaye üzerindeki kısım ise şerefiye hesabıyla muhafaza edilir.

Ortakların sahip oldukları diğeri firmaların hisse senetlerinin nominal bedelin üzerinde firmaya satılması durumunda iştirakler kalemi üzerinden ortaklar tarafından fon çekişlerinin bulunması halinde, fon çıkışının nedeni irdelenmeli ve ilgili mali duran varlık hesabı ve özkaynaklardan konsolide bazda karşılıklı arındırılmalıdır.

250 Arazi ve Arsalar hesabı, işletmeye ait olan arazi ve arsaların izlendiğı hesaptır. Arsa ve araziler için amortisman ayrılmaz. Fakat deprem, heyelan gibi olağüstü felaket durumları söz konusu olduğunda maliyet bedeli üzerinden olağandışı gider olarak muhasebeleştirilir (Yardımcıoğlu, 2013: 191).

İncelenen dönemler itibariyle arazi ve arsalar hesabına giriş ve çıkış yapan bakiyeler sorgulanmalıdır. Arazi ve arsalar bakiyesine giriş var ise konu arsa/arazinin ne amaçla alındığı ve nasıl finanse edildiğı; çıkış var ise konu arsa/arazinin kime ve ne kadara satıldığı bilgisi irdelenmelidir. Arsa ve arazi satışlarının konsolideye dahil grup firmalarından birine yapılması durumunda; konsolide bazda gelir tablosundaki arsa ve arazi satış karı ve dönem karından düşölmesi, aktif kısımda ise arsa ve araziler bakiyesi kar tutarı kadar azaltılmalıdır.

Firmalar aktifine kayıtlı arazi ve arsaları sell&lease back işlemine konu edebilmektedirler. Sell&lease back işleminde esas teşkil eden unsur firmaların ilgili işlem ile ilave kaynak yaratma isteğidir. Dolayısıyla arazi ve arsa çıkışları karşılığında haklar hesabında artış varsa söz konusu işlemin sell&lease back işlemi olup olmadığı incelenmelidir.

Aktife kayıtlı arsa/arazi üzerinde yap-sat projesi gerçekleştiriliyor ve ilgili projeye ilişkin maliyetler yarı mamuller hesabında izleniyor ise projeye konu arsa ve arazi bakiyesi de, proje niteliği arz ettiğinden, yarı mamuller hesabına aktarılmalıdır.

Arsa alımı kapsamında kullanılan kredilere ilişkin arsalar hesabında aktifleştirilen finansman giderleri arazi ve arsalar hesabından çıkılarak finansman giderlerine aktarılmalı ve dönem karı azaltılmalıdır. Takip eden dönemlerde finansman gideri aktifleştirmesi devam ediyorsa ilgili giderler de gelir tablosu ile ilişkilendirilmelidir (YKB, 2018: 22).

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir durum ise firmaların arsa ve arazileri üzerinde değerleme artışı yaparak kayıtlamasıdır. İncelenen dönemler itibariyle mizan kayıtlarında değerleme yapıldığı görülüyor ise, bu değerleme işlemine ilişkin mahkeme kararı talep edilmeli ve mahkeme kararına dayanan bir değerleme artışı yapıldıysa konu değerleme kabul edilmelidir. Fakat, konu değerleme artışı ekspertiz raporu dikkate alınarak yapıldıysa ve herhangi bir mahkeme kararına dayanmıyor ise konu değerleme artışı iptal edilmelidir. Arazi ve arsalar hesabındaki değerleme artışı bakiyesi ile Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme artışları hesabındaki bakiyeler karşılıklı mahsuplaştırılmalıdır.

Binalar hesabında, işletmenin esas faaliyetleri için kullanılan ve işletmenin sahibi olduğu arazi üzerine inşa edilmiş binalar bu hesapta gösterilmektedir (Akgüç, 1995: 99).

Firmaların mülkiyetinde bulunan bir binayı genişletmek veya ekonomik değerlerini sürekli artırmak amacıyla katlandığı harcamalar; gelecek dönemler yararına yapıldığından binanın kapasitesinin, veriminin veya ekonomik ömrünün artmasını sağlar. Bu nedenle yapılan ilave harcamalar, binanın maliyet bedeline eklenerek, maliyet artışının ortaya çıktığı dönemin sonundan itibaren yeni değerleri üzerinden amortisman tabi tutulurlar (YKB, 2018: 23).

Arsa ve araziler hesabında bahsedildiği üzere binalar hesabına da giriş ve çıkış yapan bakiyeler sorgulanmalıdır. Binalar bakiyesine giriş var ise konu binanın ne amaçla alındığı ve nasıl finanse edildiği; çıkış var ise konu binanın kime ve ne kadara satıldığı bilgisi irdelenmelidir. Bina satışlarının konsolideye dahil grup firmalarından birine yapılması durumunda; konsolide bazda gelir tablosundaki binalar satış karı ve dönem karından düşülmeli, aktif kısımda ise binalar bakiyesi kar tutarı kadar azaltılmalıdır.

Firmaların binaları üzerinde değerleme artışı yaparak kayıtlaması da arsa ve araziler kaleminde bahsedildiği gibi uygulamada sıklıkla karşılaşılan durumlardandır.

İncelenen dönemler itibariyle mizan kayıtlarında değerleme yapıldığı görülüyor ise, bu değerleme işlemine ilişkin mahkeme kararı talep edilmeli ve mahkeme kararına dayanan bir değerleme artışı yapıldıysa konu değerleme kabul edilmelidir. Fakat, konu değerleme artışı ekspertiz raporu dikkate alınarak yapıldıysa ve herhangi bir mahkeme kararına dayanmıyor ise konu değerleme artışı iptal edilmelidir. Binalar hesabındaki değerleme artışı bakiyesi ile Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme artışları hesabındaki bakiyeler karşılıklı mahsuplaştırılmalıdır.

Tesis Makine ve Cihazlar hesabında üretimde kullanılan her tür tesis makine ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma eşyalarının takip edildiği hesaptır. Bu hesap kullanım amaçlarına ve makine çeşitlerine göre alt bölümlere ayrılabilir (Sevilengül, 1994: 331).

Bu hesap kaleminin değerlemesinde göz önüne alınacak ilk koşul, anılan makine ve tesislerin işletme amacına uygun üretim faaliyetine katılmış olmalarıdır. Bu temel koşula göre, henüz imal edilmekte olan, montajı bitmemiş veya hurdaya ayrılmış makine ve tesislerin bu hesap kaleminde yer almaması gerekir. Tesis makine ve cihazlar için katlanılan normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında, konu kıymetlerin kapasitelerini, verimlerini artırmak veya ekonomik ömürlerini uzatmak amacıyla katlanılan “ekonomik değer artırıcı” harcamalar, bu varlıkların maliyet bedeline eklenir. Bu nedenle yapılan ilave harcamalar, konu kıymetlerin maliyet bedeline eklenerek, maliyet artışının ortaya çıktığı dönemin sonundan itibaren yeni değerleri üzerinden amortismanı tabi tutulurlar (YKB, 2018: 23).

İncelenen dönemler itibariyle tesis makine ve cihazlar bakiyesi artış ya da azalış gösteriyorsa bunun nedeni sorgulanmalı ve artış izlenmesi durumunda ciroya etkisi irdelenmelidir.

Taşıtlar hesabı, firma faaliyetlerinde kullanılan her türlü taşıt aracının izlendiği hesaptır. Hesabın alt kırılımlarında, taşıtların işletmede kullanıldığı bölümler ya da plaka numaraları gibi özellikler yer alabilmektedir (Lazol, 2003: 143).

Taşıtların maliyet bedellerinin değerlendirilmesi ile ilgili değer artışları konusunda 253 hesapta yapılan açıklamaların göz önünde bulundurulması gerekir.

İncelenen dönemler itibariyle taşıtlar bakiyesi artış ya da azalış gösteriyorsa bunun nedeni sorgulanmalı ve artış izlenmesi durumunda ciroya etkisi irdelenmelidir.

Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabı, bilançonun düzenlendiği tarihte satın alma, inşaat, montaj, genişletme veya düzeltme aşamasında bulunan

tamamlanmamış, tamamlandığında maddi duran varlıklar hesabına aktarılacak yatırımlarla ilgili harcamalar Yapılmakta olan Yatırımlar hesabında takip edilmelidir (Akgüç, 1995: 100).

Firmaların bilançolarında izlenen yapılmakta olan yatırımların detayları sorgulanmalıdır. Yatırımın içeriği, ne zaman başladığı ve biteceği, toplam yatırım tutarı, tamamlanma oranı, nasıl finanse edildiği ve tahmini olarak ciroya etkisi bilgileri önem arz etmektedir. İncelenen dönemler itibariyle hareket görmeyen yapılmakta olan yatırımlar bakiyesi irdelenmeli, eğer yatırımın sonlandırıldığı ya da yatırımdan vazgeçildiği beyan ediliyor ise konu yapılmakta olan yatırımlar bakiyesi özvarlıklardan tenzil edilmelidir.

Haklar hesabında, imtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve unvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler kaynaklı yapılan masrafları kapsar (Yardımcıoğlu, 2013: 200).

Firmaların finansal analizi yapılırken, dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan birisi de memzuç verileri ile bilanço kayıtlarının tutarlı olmasıdır. (Memzuç ile ilgili detaylı bilgi 300 Banka Kredileri hesabında yer almaktadır.) Firmaların memzuç verilerinde leasing riskleri de yer almakta olup, firmalar leasing borçlarını bilançolarında eksik kayıtlamış olabilirler. Bu durumda eksik kayıtlanan risk tutarı 309 ve 260 hesaplara karşılıklı kayıtlanmalıdır.

Şerefiye hesabı, bir işletme devralınırken kullanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının değeri arasındaki olumlu farkların izlendiği hesap kalemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Şerefiye hesaplanırken rayiç bedelin tespit edilmemesi halinde, net defter değeri esas alınmaktadır (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 353).

Şerefiye bedelleri genel itibariyle özvarlıklardan tenzil edilmekte olup, analistin inisiyatifine bağlı olarak tenzil edilmeyebilemektedir. Şerefiyenin içeriğine dair firmadan bilgi temin edilmeli ve global/güçlü markaları temsil eden şerefiye bedelleri için herhangi bir işlem yapılmayabilmektedir.

Özel maliyetler hesabı, firmanın kiralanan gayrimenkuller için yaptığı tamir, bakım ve temizlik giderleri dışında kalan ve kira süreci sonunda gayrimenkul sahibine iade edilecek olan bu harcamalar Özel Maliyetler hesabında takip edilir (Lazol, 2003: 159).

Özel maliyetler hesap bakiyesi yüksek tutarda izleniyorsa hesabın içeriği sorgulanmalıdır. Eğer firma satın aldığı bir gayrimenkulünü bu hesapta takip ediyor ise, ilgili gayrimenkul maddi duran varlıklar hesaplarına çekilmelidir.

2.2. PASİF HESAPLARDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ

Kısa Vadeli Banka Kredileri hesabında ticari bankalardan ve benzer finansal kurumlardan sağlanan vadesi bir yıldan kısa krediler bu bölümde gösterilmelidir. Banka kredileri gösterilen güvenceye göre; açık krediler, kefalet karşılığı, maddi teminat karşılığı gibi sınıflandırılabilir (Akgüç, 1995: 140)

Banka Kredileri ile ilgili öncelikle kontrol edilmesi gereken işlem memzuç verileridir. Memzuç verileri tüm bankalardan veriler toplayarak firmaların gayrinakdi ve nakdi tüm risklerini birarada gösteren tablolardır. Bankalar kendi sistemlerinden firmaların memzuç verilerine ulaşabilmekte ve firmanın bilançosunda kayıtladığı risklerin eksik olup olmadığını kontrol edebilmektedir. Eğer firma memzuç verileri ile kıyaslandığında bilançosunda eksik banka kredisi kayıtlamış ise, bu kredi riski banka kredilerine eklenerek özvarlıklardan tenzil edilmektedir.

Banka Kredilerinin tahakkuk eden faiz tutarları 381 Gider Tahakkukları ya da 379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesaplarında kayıtlanmaktadır. Fakat uygulamada bazı firmalarda 300 Banka Kredilerinin içerisine de faiz tutarlarının kayıtladığı görülmektedir. Bu durumda aktif hesapta 180 Gelecek Aylara Ait Giderler ya da 280 Gelecek Yıllara Ait Giderler hesaplarında izlenen faiz tutarları ile banka kredileri içerisine kayıtlanan faiz tutarları karşılıklı mahsuplanmalıdır.

Banka krediler vadelerine göre kısa ve uzun vadeli olmak üzere ikiye ayrılmakta ve vadesi bir yıldan kısa olan krediler 300 Kısa Vadeli Banka Kredileri, bir yıldan uzun olan krediler ise 400 Uzun Vadeli Banka Kredileri hesabında kayıtlanmaktadır. Uygulamada sıklıkla karşılaşılan hatalardan birisi de uzun vadede olması gerektiğinden fazla tutarda kredi kayıtlanmasıdır. Bu durum Nis'i doğrudan etkilemekte olup, banka kredilerinin vadesel ayrımı finansal analiz açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle, bilançoda izlenen tüm kredilerin ödeme tabloları temin edilip bu ödeme planlarına göre vade ayrımı yapılmalıdır. 400 Uzun Vadeli Banka Kredilerinde kayıtlanmış vadesi bir yıldan kısa krediler, 303 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksit ve Faizleri hesabına aktarılmalıdır.

Firma döviz kredisi kullanmış ise, bilanço tarihi itibarıyla döviz alış kuru ile değerlendirilip, değerlendirilmediğine bakılmalıdır. Eğer değerlendirilmemiş ise ve memzuç

farkları döviz kredilerinin eksik değerlemesinden kaynaklanmakta ise; konu farklar banka kredileri ve karşılığında finansman giderlerine eklenerek dönem bilanço karı düzeltilmelidir.

Firmanın faaliyet konusu dışında kullandığı kredilerden ayrıca takip edilmek amacı ile karşılığında bir mal alımını içeren krediler diğer mali borçlar içerisinde izlenir. Taşıt kredisi, GSM, Hermes, Cofface, Leasing, Faktoring vb. mali borçlar banka kredileri hesabından çıkarılarak diğer mali borçlar hesabına aktarılır. Ayrıca, KMH-BCH kredileri açık hesap krediler şeklinde çalışmakta olup, bankalar hesabının ters bakiyeleri karşılıklı olarak bankalar ve banka kredileri hesaplarına eklenmelidir (YKB, 2018: 28).

“301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabı, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi bir yılı geçmeyen borçlarının izlendiği hesaptır. Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da “302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç kaydedilir (Lazol, 2003: 169).

Leasing ve faktoring kullanımlarına ilişkin işlemler 309 Diğer Mali Borçlar hesabında izlenmektedir. Bilançoda 301 ve 302 hesaplarındaki bakiyelerin farkları alınarak 309 hesabına kaydedilmekte ve bu hesapta gerekli aktarma-arındırma işlemleri yapılmaktadır.

Memzuç verileri incelendiğinde bilançoda eksik kayıtlanmış leasing borcu tespit ediliyor ise; konu tutar 309 Diğer Mali Borçlar ve karşılığında 260 Haklar hesabına eklenerek memzuç ile uyumlu hale getirilmelidir. Bilançoda eksik kayıtlanmış faktoring borcu tespit ediliyor ise, faktoring kullanımının senetli alacaklar ile ilişkili olması durumunda 121 Alacak Senetleri ve 309 Diğer Mali Borçlar hesaplarına; senetli alacaklar ile ilişkili olmaması durumunda ise 120 Alıcılar ve 309 Diğer Mali Borçlar hesaplarına karşılıklı eklenmelidir.

Doğrudan Borçlanma Sistemi (DBS) ve akreditif ile mal alımı yapan firmalarda, konu borçların nakit krediye döndüğünün tespiti durumunda, söz konusu borçların ilgili hesaptan çıkarılarak diğer mali borçlara eklenmesi gerekmektedir. Konu borçlanmalar vadesi dahilinde firma tarafından ödendiği sürece ticari bir borç niteliğindedir. Fakat, fatura tarihinde firma ödemeyi yapmaz ise, bankanın ödeme garantisi sebebi ile ödeme yapması ile firma bankadan nakit kredi kullanmış olur. Bu nitelikli borçlanmanın da 309 Diğer Mali Borçlar hesabında izlenmesi gerekmektedir (YKB, 2018: 32).

Satıcılar hesabı, firmanın faaliyet konusu ile alakalı her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz yani cari borçlarını içeren hesaptır. Ortaklar, ana kuruluş, iştirakler ve bağlı ortaklıklara olan senetsiz ticari borçların bilanço dipnotlarında gösterilmesi gerekir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 414).

Firmanın ana faaliyeti ile ilişkili mal/hizmet alımı dışındaki borçlar Satıcılar hesabından çıkarılarak Diğer Çeşitli Borçlar hesabına aktarılmalıdır. Böylece firmanın BÖS daha sağlıklı hesaplanabilmektedir.

Satıcılar hesabı içerisinde kayıtlanmış grup firması bakiyesi bulunmakta ise ve bu borç ticari nitelikli ise 329 Diğer Ticari Borçlar hesabına; borç finansal nitelikli ise de 333 Bağlı Ortaklıklara Borçlar hesabına aktarılmalıdır. Hesap içerisine ortak borcu kayıtlanmış ise 331 Ortaklara Borçlar hesabına aktarılmalıdır.

320 Satıcılar hesabının ters bakiyesi bulunmakta ise 320 Satıcılar ve 159 Verilen Sipariş Avansları hesaplarına karşılıklı eklenmelidir.

Mal bedelinin malın tesliminden sonraki tarihli bir poliçeye bağlanarak poliçe vadesinde, satıcıya ödenmesini garanti altına alan bir ödeme şekli olan, kabul kredili ithalat ödemelerinden doğan borçlar bilançolarda senetli borçlar kaleminde takip edilmelidir (YKB, 2018: 33).

Borç Senetleri hesabı, işletmenin faaliyet konusu ile alakalı her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senede bağlanmış ticari borçlarının izlendiği hesaptır (Yardımcıoğlu: 2013: 221).

Öncelikle firmadan borç senetlerinin detayı temin edilmeli ve içerisinde grup firmalarına veya ortaklara ait bakiye bulunup bulunmadığı kontrol edilmelidir. Grup firmalarına ya da ortaklara verilen çek/senetler bulunmakta ise, konu bakiyeler 333 Bağlı Ortaklıklara Borçlar / 331 Ortaklara Borçlar hesaplarına aktarılmalıdır.

Borç senetlerinin detayında küsuratsız bakiyeler izleniyor ise, konu bakiyeler sorgulanmalı ve bağlantı/hatır çeki olabileceği hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

Konu hesabın yüksek olması firmanın teminatlı mal alımı yaptığını göstermektedir. Her ne kadar teminatlı alım yapıyormuş gibi görünse de firma kendi çekini keşide ettiği için, konu durum müşteri çeki ile mal alımı yapan firmalara göre firmanın sektörde kredibilitesinin daha yüksek olduğuna işaret eder.

Mal alımı için kullanılmayan ve malın maliyetini etkilemeyen borç senetleri ile avans çeki amacıyla tedarikçiye verilen ve henüz mal maliyeti ile ilişkisi bulunmayan borç senetleri, 321 Borç Senetleri hesabından çıkarılarak 336 Diğer Çeşitli Borçlar hesabına aktarılmalıdır.

Diğer Ticari Borçlar hesabı, yukarıda bahsedilen ticari borçlar hesap kalemlerinin hiçbirinin kapsamına girmeyen ticari borçların izlendiği hesaptır (Yardımcıoğlu, 2013: 223).

Grup firmalarından kaynaklı ve ticari nitelik arz eden bakiyeler 329 Diğer Ticari Borçlar hesabında, finansal nitelik arz eden bakiyeler ise 333 Bağlı Ortaklıklara Borçlar hesabında takip edilmelidir.

Ortaklara Borçlar hesabı, işletmelerde esas faaliyet konusu dışındaki işlemlerinden ötürü ortaklara borçlu bulunduğu tutarları içeren hesaptır (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 429).

Ortaklara Borçlar hesabı ortakların firmaya olan fon desteğini yansıttığından pasif hesaplar içerisindeki en mühim hesaplardan biridir. Bu nedenle de ortak borçlarının kaynağı iyice sorgulanmalıdır. Ortak Borçlarının kaynağı sistem dışı satışlar olabilmektedir. Bu gibi bir durum tespitinde ortak borçları ile karşılıklı çalışan fiktif stok bakiyesi karşılıklı mahsuplanmalıdır.

Nakit fon niteliğinde olan ortak borçlarının ise geri ödenip ödenmeyeceği ve sermayeye ilave edilip edilmeyeceği sorgulanmalıdır. Geri ödenecek olan ortak borçları vadesine göre kısa ya da uzun vadede değerlendirilmelidir. Firma, ortak borçlarının sermayeye ilave edileceğini beyan etmekte ise ortak borçları uzun vadede değerlendirilmelidir.

Ortak borçları incelenen dönemler itibariyle süreklilik arz edip artış seyrinde izlenmekte ise, yıllar itibariyle kapanmayan kısımlar uzun vadeli ortaklara borçlar hesabında değerlendirilmelidir.

Ortaklardan alacaklar hesabında izlenen bakiye ile ortaklara borçlar hesabında izlenen bakiye aynı ortak kaynaklı ise karşılıklı mahsuplanmalıdır.

Yap-sat alanında faaliyet gösteren firmalarda ortak borçlarının ya-sat faaliyeti için kullanıldığı düşünülmekte olup ihtiyaten kısa vadede değerlendirilmelidir.

Sınırsız sorumlu firmalarda ortak borçları (Komandit şirketlerde Komandite ortağa, Kollektif şirkette ortaklara, şahıs firmalarında işletme sahibine, adi ortaklıklarda ortaklara) ilgili hesaptan çıkarılarak özvarlıklara eklenmelidir.

İşletmenin %10-50 arasında ortaklık payı olan işletmelerden kaynaklı ve esas faaliyet alanı dışındaki işlemlerden ötürü oluşan borçlar iştiraklere borçlar hesabında; işletmenin %50'den fazla ortaklık payı olan işletmelerden ötürü oluşan borçlar ise bağlı ortaklıklara borçlar hesabında izlenir (Lazol, 2003: 177).

Bu hesaplarda, firmanın mal maliyetini etkilemeyen ve grup firmalarından kaynaklı finansal nitelik taşıyan borçlanmaları kayıtlanmalıdır. Grup firmaları

kaynaklı bu tutarların karşılığı diğer grup firmasının 132 İştiraklerden Alacaklar/ 133 Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar hesabında izlenmesi gerekmekte ve konsolide bazda konu tutarların karşılıklı mahsuplanması gerekmektedir.

Personele Borçlar hesabında, işletmenin kendi personeline olan çeşitli borçlarının izlendiği hesaptır. Personele tahakkuk edilerek ödenecek ücretlerin ve personele verilen seyahat avanslarının yetmeyen kısımları bu hesapta takip edilir. (Sağlam, 2005: 228)

Personele borçlar hesabının yüksek seviyede olması firmanın çalışanlarının ücretlerini ödeyememe durumu ile karşı karşıya olduğunu gösterebilir. Bu nedenle bu hesapta izlenen yüksek bakiyeler hakkında firmadan bilgi alınmalıdır.

Bazı durumlarda firmaların personele borçlar hesabında ortakları kaydettikleri görülmekte olup, konu bakiyeler personele borçlar hesabından çıkarılarak ortak borçları hesabına aktarılmalı ve bu hesapta değerlendirilmelidir.

Diğer Çeşitli Borçlar hesabında, yukarıdaki borç hesaplarından hiçbirinin kapsamına girmeyen çeşitli borçların takip edildiği hesaptır (Sağlam, 2005: 228).

Sigorta firmalarında faaliyet konusu gereğince cari borçlar hesabındaki bakiyeler diğer çeşitli borçlar hesabına aktarılarak bu hesapta değerlendirilmektedir. Bunun nedeni firmanın Borç Ödeme Süresi'nin daha doğru hesaplanabilmesidir.

Firmanın memzuç verilerinde kırdırılmayan akreditif riski izlenmekte ve firmanın bu riski bilançosunda kayıtlamadığı tespit ediliyor ise; aynı zamanda akreditife konu malın gümrük yüklemesi yapılmamışsa tespit edilen tutar diğer çeşitli borçlar ve verilen sipariş avansları hesaplarına karşılıklı eklenmelidir.

Alınan Sipariş Avansları, işletmenin satış amacıyla gelecekte yapacağı mal ve hizmet teslimleri ile ilgili olarak peşin tahsil ettiği tutarları göstermektedir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 442).

Yüklenilen iş veya hizmetin 1 yılı aşması durumunda alınan avanslar ilgili hesaptan çıkarılarak uzun vadeli alınan avanslar hesabına aktarılmalıdır.

Firmaların bazı müşterileri ile hem vadeli hem de avanslı/peşin çalışabildiği görülmekte olup, konu durumda karşılıklı borç-alacak bakiyeleri üzerinde arındırma işlemi yapılmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken, ilgili bakiyelerin niteliklerinin aynı olduğunun teyit edilmesidir. Farklı nitelikteki bakiyelerin mahsuba konu edilmemesi gerekmektedir.

Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler hesabı, işletmenin cari dönemi ile alakalı olmasına karşın, gelecek hesap döneminde kamu kuruluşlarına ödemekle

yükümlü olduğu vergi, resim, sigorta primi ve diğer kesintiler bu hesapta izlenir (Akgüç, 1995: 149).

Bu hesap kaleminin yüksekliği firmanın vergi borcunu ödemekte güçlük çektiğine dair işaret olabilir. Borcu var ve taksitlendirme yapılmış ise ilgili belgeler temin edilmeli ve nedeni sorgulanmalıdır. Bir yıldan uzun sürede ödenecek şekilde ertelenmiş ve takside bağlanmış tutarların Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar hesabına aktarılması gerekmektedir.

Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri hesabı, işletmenin, ödediği ücretlerden sosyal güvenlik mevzuatı hükümlerine göre kesmekle yükümlük bulunduğu, emeklilik aidatı ve sigorta primleri bu hesapta izlenir. Bunlara ilişkin işveren katılma payları ve işverence sosyal güvenlik kuruluşlarına ödenecek diğer yükümlülükler de ödenmek üzere bu hesaba alınır (Sevilengül, 1994 :459)

Bu hesap kaleminin yüksekliği firmanın ödenmemiş veya taksitlendirilmiş SGK borcunun olduğuna işaret olabilir. Borcu var ve taksitlendirme yapılmış ise ilgili belgeler temin edilmeli ve nedeni sorgulanmalıdır.

Gelecek Aylara Ait Gelirler hesabı, kısa vadeli borçlar içinde yer alan Gelecek Aylara Ait Gelirler hesabı, gelecek bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan kısa süreye ait kısımlarının izlendiği hesaptır (Gücenme, 2002: 308).

Uygulamada genelde faiz ve kira gelirlerinin izlendiği hesapta, akaryakıt firmalarında firmanın arsası üzerine inşa edilen akaryakıt istasyonlarının kullanım haklarına ait gelirlerin peşin tahsil edilmesi durumunda konu hesap kullanılmaktadır.

Bu hesapta kaydedilen gelirlerin bilanço dönemine ait olduğu tespit edilirse, konu bakiyelerin bu hesaptan çıkarılarak gelir tablosuna aktarılması gerekmektedir.

Gider Tahakkukları hesabı, gelecek aylarda ödemesi yapılacak, tutarı belli ve belgeye dayalı olan tahakkuk etmiş giderleri içerir (Akgüç, 1995: 164)

İşletme için kendiliğinden oluşan bir finansman kaynağı niteliğindeki bu giderler, işletmenin özkaynağının, gerçek borç yükünün saptanması açısından olduğu kadar hesap dönemi kar/zararının reel olarak görülebilmesi açısından da önemlidir.

381 Gider Tahakkukları hesabında izlenen kredi faiz tahakkuklarının karşılığı 181 Gelir Tahakkukları hesabında bulunuyor ise faizler karşılıklı mahsuplanmalıdır. Fakat karşılığında aktifte herhangi bir faiz tahakkuku bulunmuyorsa konu bakiyenin bu hesaptan çıkarılarak banka kredileri hesabına aktarılması gerekmektedir.

Hesaplanan Kdv hesabı, mal ve hizmet satışlarında bedel üzerinden hesaplanan KDV bu hesaba alacak kaydedilir (Lazol, 2003: 191).

391 Hesaplanan KDV hesabı karşılığında 190 Devreden KDV ya da 191 İndirilecek KDV hesaplarında bakiye bulunuyorsa aktif ve pasifte yer alan KDV'ler karşılıklı mahsuplanmalıdır.

Diğer Kdv hesabında, teşvikli yatırım mallarının ithalatından doğan ve ertelenen KDV ile ihraç kaydıyla yapılan satışlarda ihracatçıdan alınmayarak ertelenen ve ihracatın 3 ay içinde yapılması halinde terkin edilecek KDV tutarları takip edilir (Lazol, 2003:191).

Teşvikli yatırım mallarının ithalinde gümrük idareleri tarafından tarh ve tahakkuk ettirilerek ertelenen katma değer vergisi, aktifteki ilgili hesabın borcu mukabili bu hesaba alacak, mevzuat gereği yapılacak terkin sonunda aktifteki ilgili hesabın alacak karşılığı bu hesaba borç kaydedilmek suretiyle işlem görür.

Vergi idaresince tecil olunan katma değer vergisi 391 Hesaplanan Katma Değer Vergisi hesabının borcu mukabili bu hesaba alacak, mevzuat gereği yapılacak terkin sonucunda borçlusunun alacağı mukabili bu hesaba borç kaydedilir.

İhracatın gerçekleşmemesi halinde ise, tecil olunan katma değer vergisi 391 Hesaplanan Katma Değer Vergisi hesabının alacağı mukabili bu hesaba borç kaydedilir.

Sermaye, işletmenin kuruluşunda ya da sonradan yapılan sermaye artışlarında şirket ortaklarınca ödenmiş olan sermaye payları ile yılların karlarından çeşitli amaçlarla ortaklara dağıtılmayıp işletme içinde bırakılmış kısımlardan oluşur (Bektöre ve Çölekçi, 1980: 15).

"501 Ödenmemiş Sermaye" hesabı, işletmeye tahsis edilen veya ortaklarca yüklenilen sermayenin henüz ödenmemiş kısmını içermektedir (Gücenme, 2002: 312)

İncelenen dönemler itibarıyla firmada sermaye artışı izlenmekte ise, TTSG'den araştırılmalı ve detayları teyit edilmelidir. Ayrıca incelenen dönemler sonrasında da muhtemel sermaye artırımları yine TTSG'den tespit edilebilir.

Sermaye taahhütlerinin ödenmesi konusunda, henüz ortaklara apel çağrısı yapılmamış ve aktifte bir karşılık kalemi (kasa, ortaklardan alacaklar, diğer alacaklar vb.) oluşturulmak suretiyle Ödenmemiş Sermaye'nin tamamı veya bir bölümü kapatılmış ise aktifteki karşılığının tespit edilerek arındırılması ve Ödenmemiş Sermaye hesabına ilave edilmesi gerekmektedir.

Sermaye taahhütlerinin kapatılmasında ortaklara apel çağrısının yapılmış olması durumunda, pasifte Ödenmemiş Sermaye hesabında herhangi bir düzeltme işlemi yapılmaz. Zira sermaye taahhüdü, işletme için bir alacak niteliğine dönüşmüştür. Aktif kalemlerde bulunduğu hesap tespit edilerek Ortaklardan Alacaklar hesabında izlenmesi gerekmektedir.

529 Diğer Sermaye Yedekleri içerisinde firma ortakları tarafından sermaye artışlarında kullanılmak üzere aktarılan fonların sermaye artırım avansı şeklinde kayıtlayabildikleri gözlenmekte olup, ilgili kayıtlamanın bulunması durumunda konu hakkında alınmış yönetim kurulu karar tutanağı temin edilmelidir. Tutanağın temin edilmesi durumunda Diğer Sermaye Yedekleri içerisinde takibine devam edilmeli, aksi durumlarda ise Ortaklara Borçlar hesabına aktarılması gerekmektedir.

Kayda Alınan Emtia Karşılığı hesabı, son yıllarda çıkan torba yasalar ile fiktif tutarların kayda alındığı görülmekte olup, firmalar kayıtlarında olmayan stokları bu yasa ile bilançolarına kaydedebilme olanağı bulunmaktadır. Bu tutarları bilançoya kaydederken de Stoklar ve Kayda Alınan Emtia Karşılığı hesapları karşılıklı çalışmaktadır. 525 Kayda Alınan Emtia Karşılığı hesabı izlenen bilançolarda önemli olan nokta stokların realitesini sorgulamaktır.

Geçmiş yıllarda elde edilerek dağıtılmamasına karar verilmiş kar ya da birikmiş ve yedeklerden karşılanmamış zararların gösterildiği hesaplardır. Geçmiş Yıl Kar ya da Zararlarının net bakiyesi özkaynaklara dahil edilir (Şakar, 2002: 198).

Geçmiş yıl karlarında izlenen tutarın bir kısmının ya da tamamının ortaklara dağıtıldığı tespit ediliyor ise konu tutarlar ortaklara borçlar hesabına aktarılmalıdır. Cari dönemde ortaklara dağıtılacak tutar firma tarafından beyan ediliyor ise konu tutar ile işlem gerçekleştirilmeli, fakat dönemler boyunca temettü dağıtılıyor ve cari dönemde dağıtılacak tutar temin edilemiyor ise geçmiş yıllarda dağıtılan temettülerin ortalaması alınarak cari dönemde de işlem devam ettirilebilmektedir.

2.3. GELİR TABLOSU HESAPLARINDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ

Yurtiçi Satışlar hesabı, firmanın yurtiçindeki gerçek ve tüzel kişilere sattığı mal ve hizmetler karşılığında aldığı ya da tahakkuk ettiği toplam değerlerin takip edildiği hesaptır (Sağlam, 2005: 301).

Tahakkuk esasına dayalı çalışan bu hesapta satılan mal ve hizmet bedellerinin tahsil edilememesi, yurtiçi satışlar kalemini etkilememektedir. Firmanın yapmış olduğu satış tahsil edememesi durumunda “Yurtiçi Satışlar” hesabında herhangi bir değişiklik yapılmayıp, “Karşılık Giderleri” hesabı çalıştırılmaktadır. Tahsil edilemeyen konu bakiye “Karşılık Giderleri” hesabı kullanılarak gelir tablosunda gider olarak gösterilerek dönem karı azaltılır ve aktifte Şüpheli Ticari Alacaklar hesabında takip edilir.

Konsolide olarak incelenen gruplarda, Yurtiçi Satışlar hesabı bir finansal analiz uzmanı için büyük önem arz etmektedir. Grup firmalarının birbirlerine olan satışlarını irdelemek ve KDV dahil olmayan tutarların temin edilerek arındırılması, reel satış rakamlarını görebilmek adına büyük önem taşımaktadır. İncelenen dönemler itibarıyla grup firmalarının birbirlerine yapmış oldukları satış tutarları firmadan temin edilemiyor ise; grup firmalarının Kurumlar Vergisi Beyannameleri’nin dipnotları incelenerek tutarlar tespit edilebilmektedir.

Grup firmaları arasında mal satımı izlenmekte ise fiktif kar kayıtları kayıtlanmadığına bakmak gerekmektedir. Eğer bir grup firması diğer grup firmasına karlı şekilde mal satmış ve satın alan firma bunu henüz dışarıya satmamış ve halen stoklarında tutuyorsa fiktif kar bulunduğunu söyleyebiliriz. Fiktif kar rakamını tespit edebilmek için mal alımı yapan firmanın tüm alımlarını grup firmasından yapmış olduğunu teyit etmek gerekmektedir. Bu teyit adına alım yapan firma için aşağıdaki formül kullanılabilir:

$$\text{Dönem Sonu Stok} - \text{Dönem Başı Stok} + \text{Dönemin Satılan Mamul Maliyeti}$$

Bu formül kullanılarak hesaplanan tutar diğer grup firmasının grup içine yaptığı satış rakamı ile uyumlu ise fiktif kar hesaplanabilmektedir. Fiktif kar tutarı ise satış yapan firma için aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanabilmektedir:

Dönemin Stok Bakiyesi X Brüt Kar Marjı

Böylece hesaplanan fiktif kar tutarı gelir tablosundan çıkarılmalı ve reel kar hesaplanmalıdır.

Yurtdışı Satışlar hesabı, yurtdışına satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan veya alınacak olan toplam değerlerin takip edildiği hesaptır (Sağlam, 2005: 302).

Yurtdışı Satışlar hesabında dikkat edilmesi gereken en önemli husus Transit Ticaret kaynaklı bakiyelerdir. Firmanın Yurtdışı Satışlar hesabının alt kırılımında Transit Ticaret kaynaklı bakiye izlenmekte ise firmadan transit ticaret satış ve maliyet tutarları temin edilerek aktarma arındırma işlemleri yapılmalıdır.

Gelir tablosunda transit ticaret nedeniyle oluşan satış ve maliyet karşılık tenzil edilmeli ve aradaki fark olan kar rakamı ise komisyon gelirlerine aktarılmalıdır. Aynı zamanda bilançoda transit ticaret kaynaklı borç ve alacaklar firmanın ticari faaliyet döngüsünü etkilememesi açısından diğer çeşitli borçlar ve alacaklar hesabına aktarılmalıdır.

Transit ticaret işlemlerinde dikkat edilmesi gereken husus işlemin niteliğidir. Eğer gelir tablosunda yer alan transit ticaret satışları yurtdışında üretilen/temin edilen malın yine yurtdışına direkt olarak satılmasını kapsıyorsa bakiyeler transit ticaret olarak değerlendirilip gerekli aktarma arındırma işlemler yapılmalıdır. Şayet gelir tablosunda yer alan transit ticaret satışları yurtdışında üretilen/temin edilen malın Türkiye’de gümrüksüz depo/antrepoya çekilmesi, malın yurtiçinde bir alıcısının olması durumunda yurtiçine satılması ya da yurtdışından bir talep olması halinde yurtdışına transit ticaret şeklinde gönderilmesi işleminden kaynaklanıyorsa bu işlem kaynaklı gelirler transit ticaret kapsamında değerlendirilmeyip yurtdışı satışlar hesabında izlenebilmektedir.

Bazı firmalar Serbest bölgelere yapılan satışları Yurtdışı Satışlar kaleminde takip etmektedir. Fakat işlemin niteliği gereği konu bakiyeler Yurtiçi Satışlar hesabına aktarılıp bu hesapta takip edilmelidir.

Diğer Gelirler hesabı, işletmenin korunması, ihracatı arttırıcı ya da hükümet politikasına uyma zorunluluğu karşısında oluşan işletmenin faaliyet hasılatındaki düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek için, sermaye katkısı niteliğinde olmayan, mali yardımlar, devletin bazı malları vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar (vergi iadeleri) ve satış tarihindeki vade

farkları, ihracatla ilgili fiyat istikrar destekleme primi ve bunun gibi diğer gelir hesaplarını içerir (Akdoğan ve Tenker, 2001: 168).

Grubun ticari faaliyetleri dışında duran varlıklarına ait kira geliri tutarları 649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabında takip edilmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken unsur firmanın ticari faaliyetleri ile direkt ilişkili olup olmadığı konusudur. Örneğin, yol yapım taahhüt işlerinde faaliyet gösteren bir firmanın dönemler içerisinde mevcut makine parkını farklı firmalara kiraya vererek kira geliri elde ettiği izleniyor ise ilgili makineleri kendi faaliyetlerinde de kullandığı dikkate alınarak ilgili kira gelirleri 602 Diğer Gelirler hesabında takip edilebilmektedir. (YKB, 2018: 51)

Satıştan İadeler hesabı, satışlardan geri alınan malların satış bedellerinin izlendiği borç karakterli bir hesaptır (Sevilengül, 1996: 576).

Satışlardan iade ve fiyat indirimlerinin tutarının yüksekliği, firma yönetiminin başarısızlığını işaret edebilir. Satılan malın müşterilerin ihtiyaçlarına yanıt vermemesi, müşterileri tatmin etmemesi, üretilen mallarda imalat hatalarının olduğunun, kalite düşüklüğünün veya firmanın satış departmanının müşterilerin siparişlerine gereken şekilde yanıt verememesinin sonucu olabilir. (Akgüç, 1983: 93)

Uygulamada bazı firmalar satışlarını ve karlarını kaydı olarak yüksek gösterebilmek amacıyla grup firmalarına yüksek tutarda fatura kesip, takip eden hesap döneminin ilk ayında da iade fatura kesebilmektedir. Bu sebeple firmalarda yüksek tutarda Satıştan İadeler bakiyesi izlenmekte ise hesabın içeriği muhakkak irdelenmelidir.

Satıştan İadeler hesabının kullanılmasında karşılaşılabilecek en önemli husus “dönemsellik” kavramının bu hesaba uygulanmasıdır. Önceki dönemlerde satılan mallar, sonraki dönemlerde geri gelebilir. Bu durumda bu hesabın kullanılmaması gerekir. Kullanılması durumunda, bu dönemin brüt satış hasılatı gereksiz yere azaltılacağından, önceki dönemlerde satışı yapılan malların, sonraki dönemlerde geri gelmesi durumunda “Olağandışı Gider ve Zararlar” hesaplarında izlenmesi gerekmektedir (YKB, 2018: 52).

Satışların maliyeti hesapları, işletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamul, yarı mamul, ilk madde ve malzeme ve ticari mallar ile beraber satılan hizmetlerin maliyetini kapsar. Başka bir ifadeyle, dönem içinde alıcılara satılan ya da devredilen mal ve hizmetlerin üretimi ya da satın alınması için yapılan tüm giderleri kapsar (Akdoğan ve Tenker, 2001: 173).

Satışlardaki artış veya azalış, satılan mal ve hizmet maliyetlerindeki değişim ile karşılaştırılmalıdır. Eğer satışlardaki artış satılan mal maliyetindeki artıştan daha

hızlı ise, bunu işletmenin lehine bir durum olarak yorumlamak gerekmektedir (Akgüç, 1995: 455).

Satışların maliyetleri içerisinde finansman giderlerine ait tutarların izlenmesi uygulamada sıkça rastlanılan bir işlemdir. Söz konusu finansman giderleri satışların maliyetlerinden çıkarılarak 660 Finansman Giderleri hesabına aktarılmalıdır. Satışların maliyetlerinde finansman gideri tespit edilen firmaların stokları üzerinde de aktifleştirilmiş finansman giderleri izlenme olasılığı yüksek olup ilgili firmalarda stoklar hesabının içeriği de kontrol edilmelidir. Stoklar içerisinde aktifleştirilmiş finansman giderleri bulunuyor ise ilgili stok tutarları arındırılarak dönem karından düşülmeli ve gelir tablosunda finansman gideri olarak kaydedilmelidir.

İştiraklerden/Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri hesabı, işletmelerin sermayelerine katıldıkları iştiraklerden elde ettikleri temettü gelirlerinin izlendiği hesaptır. Hisse senedi ve tahvil gibi menkul kıymet satışından doğan karlar ya da zararlar bu hesapta takip edilmez (Sağlam, 2005: 320).

Grup şirketlerinde resmi kar dağıtımlarında konu karlar iştiraklere/bağlı ortaklıklara yönlendirilmekte olup izleyen dönem gelir tablolarında iştiraklerden/bağlı ortaklıklardan temettü gelirleri hesabı içerisinde dönem karına dahil olmaktadır. Konu kar fiilen bünye dışına çıkmamış sadece grup şirketleri arasında yer değiştirmiş olduğundan firma bazında kar dağıtımı yapılan yılda, kar dağıtımı ters kayıt yapılarak geri alınmalıdır. İzleyen dönemde gelir tablosunda iştiraklerden temettü gelirleri hesabından grup firmasından alınan temettüler düşülür, bilançoda dönem net karı azaltılır, geçmiş yıl karlarına eklenir (YKB, 2018: 58).

Borçlar Kanuna göre şahıs veya tüzel kişiye faizsiz borç verilemeyeceğinden grup firmaları arasında da grup içi faiz geliri izlenebilmektedir. Firmalar bunu detay mizanlarında izleyebildikleri gibi Kurumlar vergisi beyannamesi dipnotlarından da grup içi faiz geliri tespit edilebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, grup firmalarından birinin faiz geliri yazması durumunda diğer grup firmasının da finansman giderleri içerisinde faiz giderini kayıtlamış olmasıdır. Grup içi faiz gelirinin gelir tablosundan çıkarılması gerekmekte olup, konsolide bazda 642 Faiz Geliri ve 660 Finansman Gideri karşılıklı mahsuplanmalıdır.

Ortak alacakları, kasa gibi hesaplara işletilen adat faiz gelirlerinin iptal edilmesi gerekmektedir. Konu bakiye kasadan/ortaklardan alacaklardan ve faiz gelirlerinden düşülmelidir.

İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve varlıkların maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri giderler Finansman Giderleri hesabında izlenmektedir (Lazol, 2003: 237).

Dönemin kur değişimleri ve faiz oranları dikkate alınarak firmanın yaklaşık olarak kur+faiz giderlerinden oluşan finansman gideri hesaplanabilmektedir. Hesaplanan bu tutar ile firmanın kaydettiği finansman gideri arasında fark bulunmakta ise nedeni sorgulanmalıdır. Firmalar finansman giderlerini satışların maliyeti kalemlerinde kaydedebilmektedir. Eğer tespit edilebiliyor ise konu tutar finansman giderleri hesabına aktarılmalıdır. Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir diğer durum ise firmaların nakdi risklerine ilişkin kur giderlerini kambiyo zararları hesabında izlemeleridir. Bu durumda konu tutar tespit edilebiliyorsa finansman giderlerine aktarılmalıdır.

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklanan gelir ve karlar Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabında yer almaktadır (Sevilengül, 1996: 583).

Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabında çoğunlukla grup içi duran varlık satış karlarının izlendiği görülmektedir. Grup içi duran varlık satışlarının tespit edilmesi durumunda konsolide bazda; söz konusu kar arındırılmalı, dönem karı azaltılmalı ve duran varlık hesabında izlenen satışa konu varlık tutarı düşülmeli ve böylece grup içi fiktiflik arz eden kar ortadan kaldırılmalıdır.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir diğer örnek ise duran varlık değerlendirme karlarının Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabında takip edilmesidir. Konu değerlemeye ilişkin mahkeme kararı bulunmakta ise değerlendirme kabul edilerek; Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabından çıkarılır ve özkaynaklarda yer alan Maddi Duran Varlık Değerleme Artışları kalemine aktarılır. Fakat, konu değerlemeye ilişkin mahkeme kararı bulunmuyor ise değerlendirme iptal edilerek; Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabından çıkarılıp dönem karı düşürülmeli ve aktifte hangi duran varlık hesabı değerlemeye konu edildiyse o hesaptan değerlemeye ilişkin tutar düşülmelidir.

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklanan gider ve zararlar bu başlık altında toplanmaktadır (Sevilengül, 1996: 584).

689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabında çoğunlukla torba yasa kapsamında oluşan giderlerin izlendiği görülmektedir. Torba yasalar kapsamında

firmaların ilgili yıl kayıtlarında özellikle geçmiş yıllardan gelen ortak alacakları/kasa bakiyelerini vb. giderleştirdiği izlenmektedir. Söz konusu işlem dolayısıyla ortaklardan alacaklar/kasa vb. hesaplarda bakiye kalmamakta veya bakiyeleri azalmakta olup alacakların tahsil edildiği gibi yanlış bir algıya neden olabilmektedir. Bu durumda torba yasa kaynaklı giderin Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabından çıkılması ve dolayısıyla dönem karının artırılması ve özvarlıklardan tenzil edilmesi gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KREDİ TALEBİNDE BULUNAN BİR İŞLETMENİN FİNANSAL TABLOLARINDA YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın amacı bankalarda kredilendirme sürecinde yapılan aktarma arındırma işlemlerini ele almak ve hipotetik bir firma üzerinden önceki bölümlerde bahsedilen düzeltme işlemlerini incelemektir. Böylece kredi talebinde bulunan firmaların krediyi geri ödeyebilme kabiliyeti ve gerçek finansal durumu ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada iplik üretimi konusunda faaliyet gösteren bir tekstil firması incelenmiştir. Öncelikli olarak, firmanın aktarma arındırma işlemleri öncesi bir başka deyişle, firmadan temin edilen makyajlı hali ile son üç dönem finansal tabloları gösterilmiş, sonrasında ise gerekli aktarma arındırma işlemleri uygulanmış hali ile firmanın finansal tabloları analiz edilmiştir. Yapılan düzeltme işlemleri açıklanmış ve firmanın finansal tabloları kredi veren kurumlar açısından en ihtiyatlı hale getirilmiştir.

3.2. TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜ

Tekstil ve hazır giyim sektörü örme ve dokuma kumaştan giyim üretimini kapsamakla birlikte, hazır giyim üretimi emek yoğun bir yapıya sahip olmasından kaynaklı daha çok işgücü maliyetinin düşük olduğu ülkelerde yoğunlaşmaktadır. Türk hazır giyim sektörü dünyanın en önemli üreticileri arasında yer almakta ve dünya ihracatından %3'ün üzerinde pay almakta olup, hazır giyim sektörü ihracatının Türkiye'nin toplam ihracatından aldığı pay ise %10'a yakındır. 2017 itibarıyla çoğu kobi niteliğinde olan 31.755 firmanın faaliyet gösterdiği sektör iş yeri sayısı bakımından imalat sektörü içinde 3. sırada yer almaktadır (Sezgin, 2017: 6).

2018 yılında en çok iplik ihracatı yapılan ülkeler sırasıyla İtalya, İngiltere, Belçika ve Hollanda olarak gerçekleşmiştir (İTKİP, 2019: 10).

Sektörün başlıca sorununun; katma değeri düşük sıradan seri üretim ürünlerine yönelik bir yapılanmada olmasıdır. Katma değeri düşük ürün üretiminin en temel sebebi, genel olarak Türk tekstil sektörünün fizibiliteden uzak, kar

edebilecek kapasitelere ters ölçekte, dünyadaki gelişmeler ve yatırımlar takip edilmeden uzman olmayan yatırımcılarca devam ettirilmesidir (İTO, 2007: 7).

Gerek üretimin yurt içinde yetersiz olması, gerekse yerli pamuğun kalitesinin tekstil ve hazır giyim sektörünün ihtiyacını tam olarak karşılayamaması sebebiyle sektörde ithal pamuk kullanım oranının yüksekliği hemen her tekstil firmasında göze çarpmaktadır. İthal hammadde üzerindeki vergiler ile son dönemde döviz kurlarında yaşanan dalgalanma, hazır giyim sektörünün rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemiştir. Ek olarak, döviz kurlarındaki dalgalanma tekstil, hazır giyim ve deri sektörü genelinde öngörülebilirliği azaltarak fiyatlama konusunda sıkıntı yaşanmasına sebebiyet vermektedir (İş Bankası, 2018: 1).

Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, son yıllarda Türkiye’de tekstil sektörünün zorlu bir dönemden geçtiğini söylemek gerekmektedir.

3.3. FİRMANIN AKTARMA ARINDIRMA ÖNCESİ MALİ VERİLERİ

Tablo 1: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi Bilanço Aktifleri

	31/12/15	%	31/12/16	%	31/12/17	%
DÖNEN VARLIKLAR	61.570	78	71.748	80	83.955	84
Hazır Değerler	14.327	18	7.371	8	39.602	40
Kasa	55	-	92	-	175	-
Alınan Çekler					44.284	44
Bankalar	14.182	18	10.265	11	15.871	16
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)			3.234	4	21.112	21
Diğer Hazır Değerler	90	-	248	-	384	-
Ticari Alacaklar	38.849	49	44.661	50	18.802	19
Alıcılar	12.210	15	11.670	13	17.166	17
Alacak Senetleri	25.801	33	32.153	36	798	1
Verilen Depozito ve Teminatlar	13	-	13	-	13	-
Diğer Ticari Alacaklar	826	1	826	1	826	1
Diğer Alacaklar	28	-	40	-		
Diğer Çeşitli Alacaklar	28	-	40	-		
Stoklar	8.141	10	19.228	22	25.238	25
İlk Madde ve Malzeme	1.912	2	8.830	10	9.663	10
Yarı Mamuller	904	1	982	1	982	1
Mamuller	3.402	4	6.372	7	6.372	6
Ticari Mallar	1.643	2	2.270	3	4.258	4
Diğer Stoklar	2	-	10	-	10	-
Verilen Sipariş Avansları	278	-	764	1	3.953	3
Diğer Dönen Varlıklar	151	-	376	-	313	-
DURAN VARLIKLAR	17.320	22	17.568	20	16.272	16
Ticari Alacaklar						
Verilen Depozito ve Teminatlar						
Maddi Duran Varlıklar	7.474	9	7.115	8	6.677	7
Arazi ve Arsalar	7	-	7	-	7	-
Binalar	2.457	3	2.457	3	2.457	2
Tesis, Makine ve Cihazlar	9.149	12	9.279	10	9.279	9
Taşıtlar	672	1	799	1	857	1
Demirbaşlar	477	1	511	1	559	-
Birikmiş Amortismanlar (-)	8.681	11	9.332	10	9.930	10
Yapılmakta olan Yatırımlar	3.393	4	3.393	4	3.448	3
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	9.846	12	10.453	12	9.530	10
Diğer Duran Varlıklar						
AKTİF TOPLAMI	78.891	100	89.316	100	100.227	100

Tablo 2: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi Bilanço Pasifleri

	31.12.2015	%	31.12.2016	%	31.12.2017	%
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	54.937	70	70.304	79	78.325	78
Mali Borçlar	15.805	20	18.569	21	26.249	26
Banka Kredileri	15.805	20	18.569	21	26.249	26
Uzun Vad. Kredilerin Anapara Taks. Ve Faiz.						
Diğer Mali Borçlar						
Ticari Borçlar	15.794	20	27.175	30	10.759	11
Satıcılar	1.357	2	7.839	9	9.528	10
Borç Senetleri	14.437	18	19.335	22	1.231	1
Diğer Borçlar	17.971	23	18.345	21	32.621	33
Ortaklara Borçlar	17.603	22	17.960	20	32.123	32
Personele Borçlar	368	-	385	-	498	-
Diğer Çeşitli Borçlar						
Alınan Avanslar	4.676	6	5.274	6	7.168	6
Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	288	-	641	1	723	1
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	14.658	19	10.405	12	14.560	15
Mali Borçlar	14.658	19	10.405	12	14.560	15
Banka Kredileri	8.268	10	5.138	6	13.844	14
Diğer Mali Borçlar	6.390	9	5.266	6	716	1
Diğer Borçlar						
Ortaklara Borçlar						
ÖZKAYNAKLAR	9.296	12	8.608	10	7.342	7
Ödenmiş Sermaye	20.290	26	20.290	23	20.290	20
Sermaye	18.934	24	18.934	21	18.934	19
Serm. Düzeltmesi Olumlu Farkları	1.356	2	1.356	2	1.356	1
Sermaye Yedekleri	171	-	171	-	171	-
1-M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları	171	-	171	-	171	-
Kar Yedekleri	552	1	552	1	552	1
Yasal Yedekleri	31	-	31	-	31	-
Olağanüstü Yedekler	521	1	521	1	521	1
Geçmiş Yıllar Karları	12.801	16	12.801	14	12.801	13
Geçmiş Yıllar Zararları	21.945	28	24.518	27	25.206	25
Dönem Net Karı/Zararı	- 2.573	- 3	- 688	- 1	- 1.266	- 1
PASİF TOPLAMI	78.891	100	89.316	100	100.227	100

Tablo 3: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Öncesi Gelir Tablosu

	31/12/2015	%	31/12/2016	%	31/12/2017	%
BRÜT SATIŞLAR	78.220	100	83.652	100	127.165	100
Yurtiçi Satışlar	73.548	94	80.172	97	121.060	96
Yurtdışı Satışlar	873	1	1.616	2	3.826	3
Diğer Gelirler	3.799	5	1.864	2	2.279	2
SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	335	-	778	1	1.544	1
Satıştan İadeler (-)	335	-	778	1	1.544	1
Satış İskontoları (-)						
NET SATIŞLAR	77.885	100	82.874	100	125.621	100
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	71.973	92	75.977	92	118.073	94
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	5.912	8	6.897	8	7.548	6
FAALİYET GİDERLERİ (-)	2.267	3	3.082	4	2.756	2
Araştırma ve Geliştirme Giderleri(-)						
Pazarlama,Satış ve Dağıtım Gid.	1.189	2	1.395	2	1.457	1
Genel Yönetim Giderleri(-)	1.078	1	1.687	2	1.299	1
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	3.645	5	3.814	5	4.792	4
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	8.359	11	6.744	8	6.666	5
Faiz Gelirleri	168	-	237	-	544	-
Komisyon Gelirleri						
Konusu Kalmayan Karşılıklar						
Kambiyo Karları	8.186	11	6.507	8	6.122	5
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)	13.131	17	10.605	13	11.129	9
Karşılık Giderleri	5	-	174	-		
Kambiyo Zararları	13.126	17	10.431	13	11.129	9
FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	1.495	2	1.117	1	2.007	2
Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	1.495	2	1.117	1	2.007	2
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri						
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	- 2.621	- 3	- 1.163	- 1	- 1.677	- 1
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	48	-	476	1	415	-
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	48	-	476	1	415	-
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)						
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	- 2.573	- 3	- 688	- 1	- 1.266	- 1

Tablo 4: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma işlemleri Öncesi Rasyoları

Ödeme Gücü Oranları	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2017
Net İşletme Sermayesi	6.633	1.445	5.630
Cari Oran	112	102	107
Likidite Oranı	97	74	75
Nakit Oranı	26	10	51
Faaliyet Oranları			
Tic. Alacakların Ort. Tahsil Süresi	179	194	54
Tic. Borçların Ort. Ödenme Süresi	79	129	33
Stokların Ort. Devir Süresi	39	62	60
Faaliyet Döngüsü Fazlası/Açığı	-140	-128	-82
Finansal Yapı Oranları			
Kv. Banka Kredileri/ Kv. Yab. Kayn.	29	26	34
(Kv.+ Uv. Mali Borçlar - Nakit ve Benzerleri) / Ebitda	4.4	5.7	0.3
EBITDA	3.645	3.814	4.792
Banka Kredisi İhtiyacı	27.957	26.922	26.776

3.4. YAPILAN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ

1. Kasada günlük cirodan fazla tutarda bakiye izlenmekte olup, fazla kayıtlanan fiktif nitelikli kasa bakiyeleri özvarlıklardan tenzil edilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
100 Kasa		38.960		74.314		156.745
Özvarlıktan düşülenler	38.960		74.314		156.745	

2. Son dönem itibariyle firma senetlerinin bir kısmını Alınan Çekler hesabında izlemektedir. Fakat Türkiye’de çeklerin senet nitelikli olmasından dolayı Alacak Tahsil Süresi’nin doğru hesaplanması için senetler Alacak Senetleri hesabına çekilmiştir.

	2017	
	Borç	Alacak
101 Alınan Çekler		44.284.629
121 Alacak Senetleri	44.284.629	

3. Kredi Kayıt Bürosu kayıtlarından firmanın çek tahsil performansı incelenmiştir. Son dönemde arkası yazılmış ve halen ödenmemiş çekler tespit edilmiş olup, konu tutarlar özvarlıklardan tenzil edilmiştir.

	2017	
	Borç	Alacak
121 Alacak Senetleri		1.365.150
Özvarlıktan düşülenler	1.365.150	

4. Firmadan temin edilen bilgiye göre üç dönemde Alınan Avansların tamamının çekli olduğu öğrenilmiştir. Buna istinaden Alınan Avans bakiyesinde izlenen tutar kadar bakiyeler Alacak Senetleri hesabından Diğer Çeşitli Alacaklar hesabına çekilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
121 Alacak Senetleri		4.771.350		5.381.291		8.564.802
136 Diğer Çeşitli Alacak	4.771.350		5.381.291		8.564.802	

5. Diğer Hazır Değerler hesabında izlenen kredi kartı bakiyeleri Alacak Tahsil Süresi'nin doğru hesaplanması için Diğer Ticari Alacaklar hesabına çekilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
108 Diğer Hazır Değerler		90.000		248.000		348.272
127 Diğer Ticari Alacaklar	90.000		248.000		348.272	

6. Firmadan banka mevduatları içerisinde izlenen duran varlık yatırımına kanallı edilecek tutarlar öğrenilmiş olup, konu bakiyeler Banka Mevduatları içerisinde Diğer Çeşitli Duran Varlıklar hesabına aktarılmıştır.

	2017	
	Borç	Alacak
102 Bankalar		5.250.000
297 Diğer Çeşitli Duran Varlıklar	5.250.000	

7. Firmanın 31.12.2017 dönemi mizanında 120 Alıcılar hesabında izlenen ters bakiyeler Alıcılar ve Alınan Sipariş Avansları hesaplarına karşılıklı olarak kaydedilmiştir.

	2017	
	Borç	Alacak
120 Alıcılar	1.250.602	
340 Alınan Sipariş Avansları		1.250.602

8. Firmanın 31.12.2016 ve 31.12.2017 mizanlarında Alıcılar ve Satıcılar hesaplarında izlenen aynı firma kaynaklı ve niteliği aynı olan bakiyeler karşılıklı mahsuplanmıştır.

	2016		2017	
	Borç	Borç	Alacak	Alacak
120 Alıcılar		560.210		1.562.320
320 Satıcılar	560.210		1.562.320	

9. Firmanın son dönem itibariyle cari alacaklarında izlenen firmalara yönelik sistem araştırması yapılmış olup, bazı firmaların sorunlu olarak izlendiği saptanmıştır. Bu firmaların bakiyeleri ihtiyaten özvarlıklardan tenzil edilmiştir.

	2017	
	Borç	Alacak
120 Alıcılar		1.860.322
Özvarıktan Düşülenler	1.860.322	

10. İncelenen dönemler itibariyle firmanın ticari alacaklarında üç dönem boyunca tahsil edemediği bakiyeler tespit edilmiştir. Söz konusu donuk alacaklar üç dönem boyunca şüpheli ticari alacaklara kaydedilip karşılık ayrılarak özvarlıklardan tenzil edilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
120 Alıcılar		3.480.603		3.480.603		3.480.603
Özvarıktan Düşülenler	3.480.603		3.480.603		3.480.603	

11. İncelenen dönemler itibariyle verilen depozito ve teminatlar bakiyesi aynı tutarda izlenmekte olup, konu bakiyeler üç dönem için de uzun vadede değerlendirilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
126 Verilen Depozito ve Teminatlar		12.865		12.865		12.865
226 Verilen Depozito ve Teminatlar	12.865		12.865		12.865	

12. Firma üç dönem boyunca şüpheli ticari alacaklarına karşılık ayırmamış olup, konu alacaklara karşılık ayrılarak özvarlıklardan tenzil edilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
129 Şüpheli Ticari Alacak Karşılığı		842.600		842.600		842.600
Özvarıktan Düşülenler	842.600		842.600		842.600	

13. 31.12.2016 ve 31.12.2017 memzuç kayıtlarında tespit edilen akreditif risklerinin bilançoda kayıtlanmadığı tespit edilmiş olup, konu risk tutarları Verilen Sipariş Avansları ve Diğer Çeşitli Borçlar hesaplarına karşılıklı eklenmiştir.

	2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak
159 Verilen Sipariş Avansları	2.659.110		1.280.573	
336 Diğer Çeşitli Borçlar		2.659.110		1.280.573

14. İncelenen dönemler itibariyle firma bilançosunda Gelecek Aylara Ait Giderler hesabında izlenen nakdi kredilere ilişkin faiz bakiyeleri Kısa Vadeli Banka Kredileri hesabı ile karşılıklı mahsuplanmıştır.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
180 Gelecek Aylara ait Gelirler		76.316		73.585		86.930
300 Kısa Vadeli Banka Kredileri	76.316		73.585		86.930	

15. 31.12.2016 ve 31.12.2017 bilançosunda firmanın senetlerinin bir kısmını Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesabında kayıtladığı görülmektedir. Fakat Türkiye’de çeklerin senet nitelikli işlemesinden dolayı Borç Ödeme Süresi’nin doğru hesaplanması için senetler Borç Senetleri hesabına çekilmiştir.

	2016		2017	
	Borç	Borç	Alacak	Alacak
103 Verilen Çek ve Ödeme Emirleri	3.234.000		21.1122.990	
321 Borç Senetleri		3.234.000		21.112.990

16. Ortaklara Borçlar bakiyesi incelenen dönemler itibariyle artış göstermekte olup, yıllar itibariyle sabit devam eden ortak borçları uzun vadeye çekilmiştir. Son dönemde eklenen ortak borçları ise sermaye ekleneceği ya da geri ödenip ödenmeyeceği konusunda firmadan bilgi alınamadığından ihtiyaten kısa vadede değerlendirilmiştir.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
331 Ort. Borçlar	17.603.210		17.960.122		17.960.122	
431 Ort. Borçlar		17.603.210		17.960.122		17.960.122

17. İncelenen dönemler boyunca bilançoda izlenen uzun vadeli kredilerin ödeme planları firmadan temin edilmiş olup, ödeme planlarına göre vade ayrımı yapılmıştır. İncelenen dönemlerde bir yıldan kısa vadeli olan krediler Kısa Vadeli Banka Kredileri hesabına aktarılmıştır.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
400 U.v. Banka Kredileri	1.570.214		5.138.227		10.517.396	
300 K.v. Banka Kredileri		1.570.214		5.138.227		10.517.396

18. Firmanın 31.12.2017 detay mizanında Diğer Gider ve Borç Karşılıkları hesabında kredi kartı borçlarının kayıtlı olduğu tespit edilmiş olup, konu tutarlar Kısa Vadeli Diğer Mali Borçlar hesabına aktarılmıştır.

	2017	
	Borç	Alacak
379 Diğer Gider ve Borç Karşılıkları	27.672	
309 Kısa Vadeli Diğer Mali Borçlar		27.672

19. İncelenen dönemler boyunca bilançoda izlenen uzun vadeli leasing borçlarının ödeme planları firmadan temin edilmiş olup, ödeme planlarına göre vade ayrımı yapılmıştır. İncelenen dönemlerde bir yıldan kısa vadeli olan leasing borçları Kısa Vadeli Diğer Mali Borçlar hesabına aktarılmıştır.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
409 U.v. Diğer Mali Borçlar	3.249.342		4.438.212		716.744	
309 K.v. Diğer Mali Borçlar		3.249.342		4.438.212		716.744

20. İncelenen dönemler boyunca firmanın bilançosunda Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları hesabı içerisinde kayıtlanan sermaye enflasyon farkı bakiyeleri Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları hesabına aktarılmıştır.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
522 M.D.V. Yeniden Değ. Artışları	171.221		171.221		171.221	
502 Sermaye Düzelt. Olumlu Farkları		171.221		171.221		171.221

21. 31.12.2017 itibariyle firmanın mizanında Gider Tahakkukları hesabında izlenen kredi bakiyeleri Banka Kredileri hesabına aktarılmıştır.

	2017	
	Borç	Alacak
381 Gider Tahakkukları	680.242	
300 Banka Kredileri		680.242

22. SMM içerisinde finansman gideri izlendiği tespit edilmiş olup, söz konusu tutarlar Kısa Vadeli Finansman Giderleri hesabı içerisine aktarılmıştır.

	2017	
	Borç	Alacak
621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti		1.790.500
660 Kısa Vadeli Finansman Gideri	1.790.500	

23. Kambiyo zararları içerisinde banka kredilerine ilişkin kur zararlarının izlendiği tespit edilmiş olup, konu tutarlar Kısa Vadeli Finansman Giderleri hesabı içerisine aktarılmıştır.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
656 Kambiyo Zararları		5.588.459		4.617.548		3.626.740
660 K.v. Finansman Gid.	5.588.459		4.617.548		3.626.740	

24. Kambiyo Karları ve Kambiyo Zararları hesaplarının alt kırılımlarında izlenen aynı nitelikli bakiyeler karşılıklı mahsuplanmıştır.

	2015		2016		2017	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
646 Kambiyo Karları	5.603.200		2.803.604		3.600.590	
656 Kambiyo Zararları		5.603.200		2.803.604		3.600.590

3.5. FİRMANIN AKTARMA ARINDIRMA SONRASI MALİ VERİLERİ

Tablo 5: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası Bilanço Aktifleri

	31.12.2015	%	31.12.2016	%	31.12.2017	%
DÖNEN VARLIKLAR	54.668	76	70.158	80	90.768	81
Hazır Değerler	14.199	19	10.285	12	10.747	10
Kasa	16	-	19	-	21	-
Alınan Çekler						
Bankalar	14.182	20	10.265	12	10.726	10
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)						
Diğer Hazır Değerler						
Ticari Alacaklar	27.474	38	32.297	37	44.821	40
Alıcılar	6.259	9	5.170	6	9.086	8
Alacak Senetleri	21.125	29	26.879	31	35.350	32
Verilen Depozito ve Teminatlar						
Diğer Ticari Alacaklar	90	-	248	-	384	-
Diğer Alacaklar	4.704	7	5.314	6	8.394	7
Diğer Çeşitli Alacaklar	4.704	6	5.314	6	8.394	7
Stoklar	8.141	11	21.887	25	26.493	24
İlk Madde ve Malzeme	1.912	3	8.830	10	9.663	8
Yarı Mamuller	904	1	982	1	982	1
Mamuller	3.402	5	6.372	7	6.372	6
Ticari Mallar	1.643	2	2.270	2	4.258	4
Diğer Stoklar	2	-	10	-	10	-
Verilen Sipariş Avansları	278	-	3.423	4	5.208	5
Diğer Dönen Varlıklar	151	-	376	-	313	-
DURAN VARLIKLAR	17.333	24	17.581	20	21.430	19
Ticari Alacaklar	13	-	13	-	13	-
Verilen Depozito ve Teminatlar	13	-	13	-	13	-
Maddi Duran Varlıklar	7.474	10	7.115	8	6.677	6
Arazi ve Arsalar	7	-	7	-	7	-
Binalar	2.457	3	2.457	3	2.457	2
Tesis,Makine ve Cihazlar	9.149	13	9.279	11	9.279	8
Taşıtlar	672	1	799	1	857	1
Demirbaşlar	477	1	511	1	559	-
Birikmiş Amortismanlar (-)	8.681	12	9.332	11	9.930	9
Yapılmakta olan Yatırımlar	3.393	5	3.393	4	3.448	3
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	9.846	14	10.453	12	9.530	8
Diğer Duran Varlıklar					5.145	5
AKTİF TOPLAMI	72.001	100	87.739	100	112.197	100

Tablo 6: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası Bilanço Pasifleri

	31/12/2015	%	31/12/2016	%	31/12/2017	%
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	47.920	67	67.192	77	93.660	83
Mali Borçlar	26.406	37	28.122	32	38.091	34
Banka Kredileri	21.571	30	18.497	21	26.830	24
Uzun Vad. Kredilerin Anapara Taks. Ve Faiz.	1.570	2	5.138	6	10.517	9
Diğer Mali Borçlar	3.265	5	4.486	5	743	1
Ticari Borçlar	15.794	22	29.860	34	30.425	27
Satıcılar	1.357	2	7.290	8	8.082	7
Borç Senetleri	14.437	20	22.569	26	22.343	20
Diğer Borçlar	368	-	3.043	3	15.916	14
Ortaklara Borçlar					14.163	13
Personele Borçlar	368	-	385	-	498	-
Diğer Çeşitli Borçlar			2.659	3	1.255	1
Alınan Avanslar	4.676	6	5.274	6	8.394	7
Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	288	-	641	1	723	1
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	21.601	30	18.788	21	21.287	19
Mali Borçlar	3.997	5	828	1	3.327	3
Banka Kredileri	856	1			3.327	3
Diğer Mali Borçlar	3	4	828	1		
Diğer Borçlar	17.603	24	17.960	20	17.960	16
Ortaklara Borçlar	17.603	24	17.960	20	17.960	16
ÖZKAYNAKLAR	2.480	3	1.758	2	- 2.750	- 2
Ödenmiş Sermaye	20.461	28	20.461	23	20.461	18
Sermaye	18.934	26	18.934	22	18.934	17
Serm. Düzeltmesi Olumlu Farkları	1.527	2	1.527	2	1.527	1
Sermaye Yedekleri						
M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları						
Kar Yedekleri	552	1	552	1	552	-
Yasal Yedekleri	31	-	31	-	31	-
Olağanüstü Yedekler	521	1	521	1	521	-
Geçmiş Yıllar Karları	12.801	18	12.801	15	12.801	11
Geçmiş Yıllar Zararları	21.945	30	24.518	28	25.206	22
Dönem Net Karı/Zararı	- 2.573	- 4	- 688	- 1	- 1.266	- 1
Düşülen Kalemler (-)	6.815	9	6.850	8	10.092	9
PASİF TOPLAMI	72.001	100	87.739	100	112.197	100

Tablo 7: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma İşlemleri Sonrası Gelir Tablosu

	31/12/2015	%	31/12/2016	%	31/12/2017	%
BRÜT SATIŞLAR	78.220	100	83.652	100	127.165	100
Yurtiçi Satışlar	73.548	94	80.172	97	121.060	96
Yurtdışı Satışlar	873	1	1.616	2	3.826	3
Diğer Gelirler	3.799	5	1.864	2	2.279	2
SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	335	-	778	1	1.544	1
Satıştan İadeler (-)	335	-	778	1	1.544	1
Satış İskontoları (-)						
NET SATIŞLAR	77.885	100	82.874	100	125.621	100
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	71.973	92	75.977	92	116.319	93
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	5.912	8	6.897	8	9.302	7
FAALİYET GİDERLERİ (-)	2.267	3	3.082	4	2.756	2
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)						
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gid.	1.189	2	1.395	2	1.457	1
Genel Yönetim Giderleri (-)	1.078	1	1.687	2	1.299	1
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	2.868	4	3.997	5	3.137	2
DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	8.359	11	6.744	8	6.666	5
Faiz Gelirleri	168	-	237	-	544	-
Komisyon Gelirleri						
Konusu Kalmayan Karşılıklar	5	-				
Kambiyo Karları	2.695	3	3.759	5	2.594	2
DİĞER FAAL. OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)	2.164	3	3.332	4	4.046	3
Karşılık Giderleri	5	-	174	-		
Kambiyo Zararları	2.158	3	3.158	4	4.046	3
FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	6.971	9	5.642	7	7.316	6
Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	1.495	2	1.117	1	3.761	3
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri	5.477	7	4.525	5	3.554	3
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	- 2.621	- 3	- 1.163	- 1	- 1.677	- 1
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	48	-	476	1	415	-
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	48	-	476	1	415	-
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)			-	-	3	-
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	- 2.573	- 3	- 688	- 1	- 1.266	- 1

Tablo 8: Güneş Tekstil San. ve Tic. A.Ş. Firmasının Aktarma Arındırma işlemleri Sonrası Rasyoları

Ödeme Gücü Oranları	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2017
Net İşletme Sermayesi	6.748	2.966	- 2.892
Cari Oran	114	104	97
Likidite Oranı	97	71	68
Nakit Oranı	30	15	11
Faaliyet Oranları			
Tic. Alacakların Ort. Tahsil Süresi	127	140	128
Tic. Borçların Ort. Ödenme Süresi	79	141	94
Stokların Ort. Devir Süresi	39	62	61
Faaliyet Döngüsü Fazlası/Açığı	- 87	- 61	- 96
Finansal Yapı Oranları			
Kv. Banka Kredileri/ Kv. Yab. Kayn.	48	35	40
(Kv.+ Uv. Mali Borçlar - Nakit ve Benzerleri) / Ebitda	3.9	4.2	4.3
EBITDA	4.160	4.472	7.175
Banka Kredisi İhtiyacı	17.457	12.913	30.952

3.6. FİRMANIN AKTARMA ARINDIRMA İŞLEMLERİ SONRASI FİNANSAL ANALİZ YORUMU

Firmanın finansal tablolarına yapılan aktarma arındırma işlemleri sonucunda firmanın aktif yapılanmasının ağırlıklı olarak ticari alacaklar ve stoklardan oluştuğu, finansmanın ise ağırlıklı piyasa borçları, banka borçları ve ortak borçları ile sağlandığı görülmektedir.

Bilançonun düzeltme işlemleri öncesi son dönemde Hazır Değerler aktif varlıkların %40'ını oluştururken;

- 44.2 mio TL olarak izlenen Alınan Çeklerin Alacak Senetleri hesabına aktarılması,
- Banka mevduatları içerisinde duran varlık yatırımına kanalize edilecek tutarların Diğer Çeşitli Duran Varlıklar hesabına aktarılması,
- Kasa bakiyesinin günlük ciro hesaplanarak fazla kayıtlanan fiktif kasa bakiyesinin özvarlıklardan düşülmesi,
- Diğer Hazır Değerler hesabı içerisinde yer alan kredi kartı bakiyelerinin Diğer Ticari Alacaklar hesabına çekilmesi

neticesinde Hazır Değerler bakiyesi firmanın aktif varlıklarının %10'unu oluşturur hale gelmiş olup firmanın likiditesi azalmıştır.

Firmanın alacaklarını senede bağlamış olması olumlu değerlendirilirken senetli alacaklarının detayının bilinmemesi tahsil performansını doğru değerlendirememek açısından olumsuz değerlendirilmiştir.

Firmanın duran varlıklarının aktifin %6'sını oluşturduğu izlenmekle birlikte, firmanın kayda değer bir duran varlık birikimi olmaması olumsuz değerlendirilmiştir.

Verilen Çek ve Ödeme Emirleri bakiyesinin Borç Senetleri hesabına aktarılmasından sonra Ticari Borçlar hesabı %16 oranında artış göstermiştir. Firmanın banka kredilerinin ve leasing borçlarının vade ayrımı sonrası kısa vadeli mali borçlar kalemi %7 oranında artış göstermiştir.

Alacak Tahsil Süresi'nin daha sağlıklı hesaplanabilmesi için aşağıdaki düzeltme işlemleri yapılmıştır;

- Alınan Çekler bakiyesinin Senetli Alacaklar hesabına aktarılması,
- Alıcılar hesabında izlenen sorunlu alacakların ve donuk alacakların özvarlıklardan düşülmesi,

- KKB’de izlenen halen ödenmemiş çeklerin Senetli Alacaklardan düşülmesi,
- Alınan Avanslar bakiyesinin tamamının çekli olmasından kaynaklı Diğer Çeşitli Alacaklar hesabına aktarılması,
- Alıcılar ve Satıcılar hesabı içinde aynı firmaların tutarlarının karşılıklı mahsuplanması

Borç Ödeme Süresi’nin daha sağlıklı hesaplanabilmesi için aşağıdaki düzeltme işlemleri yapılmıştır;

- Verilen Çek ve Ödeme Emirleri bakiyesinin Borç Senetleri hesabına aktarılması,
- Alıcılar ve Satıcılar hesabı içinde aynı firmaların tutarlarının karşılıklı mahsuplanması

Firmanın stoklarında fiktiflik tespit edilmediğinden ve Stok Devir Süresi’nin firmanın faaliyet gösterdiği sektöre göre anlamlı bulunmasından dolayı firmanın stok bakiyelerinde herhangi bir arındırma işlemi yapılmamıştır. Son dönemde memzuç verilerinde tespit edilen akreditif risklerinin Verilen Sipariş Avansları hesabına eklenmesinden dolayı Stok Devir Süresi 1 gün artış göstermiştir.

Alacak Tahsil Süresi, Stok Devir Süresi ve Borç Ödeme Süresi’nin daha sağlıklı hesaplanmasının amacı firmanın Faaliyet Döngüsü Açığı’nı doğru hesaplamak ve buna bağlı olarak banka kredisi ihtiyacını doğru tespit edebilmektir.

Yapılan tüm düzeltme işlemleri neticesinde firmanın son dönemdeki faaliyet döngüsü açığı 82 günden 96 güne çıkmış olup, bununla birlikte firmanın hesaplanan banka kredisi ihtiyacı da 26.7 mio TL’den 30.9 mio TL’ye artış göstermiştir.

Ortaklara Borçlar bakiyesi incelenen dönemler itibariyle artış seyrinde izlenmekte olup, konu borçların sabit devam eden ve geri ödenmeyen kısmı uzun vadede değerlendirilmiştir. Son dönem itibariyle eklenen 14.1 mio TL’lik ortak borcu ise ihtiyaten kısa vadede bırakılmıştır. İncelenen dönemler boyunca ortak borçlarının desteği olumlu olarak değerlendirilmiş ve 2017 yılında pasifin %29’luk kısmını oluşturmaktadır.

Düzeltilme işlemleri öncesinde de yetersiz seviyede izlenen özkaynak bakiyesi arındırma işlemleri sonrasında son dönem itibariyle negatife dönmüştür.

Firmanın son dönemde SMM hesabı içerisinde finansman gideri kaydettiği tespit edilmiş olup, konu tutarların Finansman Giderlerine aktarılması sonrasında firmanın faaliyet karı artış göstermiştir.

Kambiyo zararları içerisinde banka kredisi kaynaklı kur zararı izlendiği tespit edilmiş olup, söz konusu tutarların da Finansman Giderlerine aktarılması sağlanmıştır. Böylece, firmanın finansman giderlerinde artış yaşanmış olup, firmanın dönem karını baskılamıştır.

Firmada her ne kadar incelenen dönemler itibarıyla ciro gelişimi izlense de, finansman giderlerinin ve kambiyo zararlarının etkisi ile grubun dipte zarar ettiği izlenmektedir.

Yapılan aktarma arındırma işlemleri sonucunda firmanın 2017 yılında Net İşletme Sermaye'si 5.6 mio TL'den -2.8 mio TL'ye gerilemiştir. Firmalarda Nis'in pozitif ve günlük ödemeleri karşılayacak düzeyde olması beklenirken, son dönem itibarıyla negatif izlenen Nis olumsuz değerlendirilmiştir.

Firmanın Ebitda seviyesi ise yapılan aktarma işlemleri neticesinde incelenen dönemler boyunca artış göstermiştir. Son dönemde 4.7 mio TL olarak izlenen Ebitda seviyesi, SMM içerisinde kayıtlanan finansman giderlerinin tespit edilmesi ve Kısa Vadeli Finansman Giderleri hesabına aktarılmasından kaynaklı 7.1 mio TL'ye artış göstermiştir. Firmanın mevcut Ebitda performansı ile net finansal borçlarını ödeyebilme süresi 0,3 yıl iken, gerekli aktarma arındırma işlemleri yapıldıktan sonra 4,3 yıl olarak hesaplanmıştır.

SONUÇ

İşletmeler genellikle özkaynak yetersizliği nedeniyle dışarıdan fon sağlamaya ihtiyaç duyarlar. Özellikle gelişmekte olan ekonomilerde işletmelerin bankalar gibi finans kuruluşlarından kaynak sağlama gereksinimleri oldukça fazladır.

Bankaların temel işlevlerinden ve en önemli gelir kalemlerinden biri de ticari ve kurumsal kredilerdir. Özkaynakları yetersiz, nakit açığı bulunan ya da bir yatırımı finanse edecek gücü bulunmayan işletmeler için bankalar fon sağlayabilir. Fakat bankalar da kendilerini güvenceye alarak yüksek riskli müşterilere ya da sektörlerle kredi kullandırmak istemeyebilir. Müşterilerin kredi riskini ölçebilmek adına her bankanın kendine özgü kredi tahsis politikaları bulunmakla birlikte, kredi süreçleri benzerlik göstermektedir.

Bankalar ve kredi veren finansal kuruluşlar için kredinin geri ödenmeme ihtimali büyük bir risk unsuru teşkil etmektedir. Bu yüzden, kredi kararı verilirken firmaların taahhütlerini yerine getirebilme ve krediyi geri ödeyebilme performansını ölçmek gerekmektedir. Bunun öngörüsü ise ancak firmanın doğru istihbarat ve finansal analizi ile mümkündür.

Kredilendirme sürecinin hatasız şekilde yürütülmesini sağlamak ve batık kredi oranını minimize etmek ülke ekonomisi açısından da büyük önem arz etmektedir. Sürecin hatasız yürütülmesi için kredi taleplerinin toplandığı şubeden, kredi tahsise kadar her bölümün titizlikle çalışması gerekmektedir. Şubeden başlayan süreçte talep edilen kredinin türü, vadesi, ne amaçla talep edildiği, kredinin hangi kaynaklar ile geri ödeneceği ve verilecek teminatlar sorgulanmalıdır. Sürecin devamında hazırlanan istihbarat raporlarında firmanın ticari kimliği, diğer bankalardaki limit ve riskleri, finansal kurumlardaki borçlarının zamanında ödenip/ödenmediği, faaliyet konusu ve firmanın geçmişi, piyasadaki imajı ve bilinirliği gibi hususlar belirtilmelidir. Firmaların krediyi geri ödeyebilme kabiliyetlerinin ölçülmesi adına sürecin en önemli adımı finansal analiz aşamasıdır.

Muhasebe standartlarına hakim olmayan muhasebeciler tarafından oluşturulan bilançolar, sistem dışı yapılan kayıtlar ya da özellikle firmanın kredibilitesini yüksek göstermek amacıyla hazırlanan mali verileri tespit etmek finansal analistlerin temel görevidir. Kredi talebinde bulunan firmaların mali verilerinin genellikle sağlıklı olduğu görülmekle birlikte gerekli düzeltme işlemleri yapılmadan firmaların mali verilerine güvenilmemektedir. Aktarma arındırma işlemleri olarak adlandırılan bu düzeltme işlemleri ile mali veriler makyajdan

arındırılarak en yalın ve ihtiyatlı hale getirildikten sonra finansal analize hazır hale gelmiş olur.

Kredilendirme sürecindeki en önemli aşama finansal analiz aşaması olduğundan, finansal analistlerin muhasebe standartlarına ve aktarma arındırma işlemlerine hakim, dürüst, güvenilir, titiz çalışan, detaycı ve ihtiyatlı kimseler olmasına özen gösterilmelidir.

Sonuç olarak, bankaların temel işlevlerinden biri olan kredi işlemleri aynı zamanda önemli risk unsurları teşkil eden işlemlerdendir. Kredilendirme sürecinin en önemli hususu kredinin geri ödenebileceğinin tespitinin doğru yapılmasıdır. Bankalar kredilerin ödenmemesinden doğabilecek zararların en az düzeyde tutulmasını amaçlar. Bu nedenle kredinin risk derecesinin belirlenmesi bankaların varlıklarını sürdürebilmeleri için büyük önem taşımaktadır. Kredi onayı çıkan bir firmanın kredisini geri ödeyememesinin en önemli sebebi finansal analizinin sağlıklı yapılmamasına bağlı olarak firmanın geleceğini iyi tahminleyememekten geçmektedir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, N., Sevilengül, O. (2007). *Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*. Ankara: Gazi Kitabevi, 12. Baskı.

Akdoğan, N., Tenker, N. (2001). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi, 7. Baskı.

Akgüç, Ö. (1983). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, No:82, Eğitim Merkezi Ders Kitapları Serisi No:18, 3. Baskı.

Akgüç, Ö. (1995). *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayın no:64 9. Baskı.

Altuğ, O. (2000). *Banka İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Erdiz Masaüstü Yayıncılık, No:156, Dizi:42.

Bektöre, S., Çölekçi, F. (1980). *Mali Tablolar Analizi*. Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No: 220/143.

Erdamar, C., Basık, F.O. (2010). *Finansal Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Ertan, C. (1985). *Bankalar İstihbaratı Yönünden İşletmeler İçin Bilanço analiz Tekniği*. İstanbul: Can Matbaa, 2. Baskı.

Gücenme, Ü. (2002). *Genel Muhasebe*. Bursa: Marmara Kitabevi Yayınları, 2. Baskı.

Interbank. (1988). *Mali Tahlil*. İstanbul: Interbank Uluslararası Eğitim Merkezi Yayınları No:42, Temel Bankacılık Hizmetleri Serisi No:4.

İTKİP. (2019). *Toplam Tekstil Hammaddeleri Sektörü*. İstanbul: 2019 Yılı Şubat Ayı İhracat Performans Raporu.

İTO. (2007). 1. İto Tekstil Şurası. İstanbul: No: 39: 7.

İş Bankası (2018). Tekstil Sektörü Mart 2018 Raporu. İstanbul.

Lazol, İ. (2003). *Genel Muhasebe*. Bursa: Ekin Kitabevi 8. Baskı.

Özerol, H. (2002). *Finansçı Olmayanlar için Finans*. Academyplus Yayınevi, İş ve Yönetim Serisi 13.

Sağlam, N. (2005). *Tek Düzen Muhasebe Sistemi ve Uygulaması*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları

Seval, B. (1990). *Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi*. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayın No:59, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayın No:11.

Sevilengül, O. (1996). *Genel Muhasebe*. Ankara: 5. Baskı.

Sezgin A. (2017). *Hazır Giyim Sektörü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü

Şakar, H. (2002). *Bankalarda Kredilendirme Teknikleri*. İstanbul: Akdeniz Yayıncılık, 2. Baskı.

Usta, Ö. (2008). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık, 3. Baskı.

Vurucu, M., Arı, M. U. (2017). *Bankacılıkta Kredi Bilgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, no:50.

Yalkın, Y.K. (1998). *Genel Muhasebe ilkeleri-Uygulamaları ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları*. Ankara: Turhan Kitabevi 11. Baskı.

Yapı Kredi Bankası (2018). *Aktarma Arındırma Kılavuzu*. İstanbul.

Yapı Kredi Bankası (2017). *Genel Kredilendirme Politikası*. İstanbul.

Yapı Kredi Bankası (2017). *Kurumsal Bankacılık Kredi Analiz El Kitabı*. İstanbul.

Yardımcıoğlu, M. (2013). *Finansal Muhasebe*. Kahramanmaraş: Fatih Basımevi, 1. Baskı.

Yazıcı, M., Durmuş, A. H., Pamukçu, F. (1996). *MGB Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı Uygulaması*. İstanbul: MÜ İİBF Nihad Sayar Eğitim Vakfı, no: 510-744.

